

บทที่ 2

เอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผู้วิจัยได้ใช้ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน
- 2.2 การอุดมศึกษาไทยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- 2.3 แนวคิดการพัฒนานักศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน
- 2.4 แนวคิดการพัฒนาตนเอง
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน

ประชาคมอาเซียน (Asean Community) เป็นการพัฒนามาจากการเป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of South East Asian Nations) ก่อตั้งขึ้นตาม ปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) เมื่อ 8 สิงหาคม 2510 โดยมีประเทศผู้ก่อตั้งแรกเริ่ม 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 บรูไน ได้เข้ามา เป็นสมาชิก ปี พ.ศ. 2538 เวียดนามเข้าร่วมเป็นสมาชิก ปี พ.ศ. 2540 ลาว และพม่า เข้าร่วมเป็น สมาชิก และปี พ.ศ. 2542 กัมพูชา ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกลำดับที่ 10 ปัจจุบันอาเซียนเป็นกลุ่ม เศรษฐกิจภูมิภาคขนาดใหญ่ มีประชากร รวมกันเกือบ 600 ล้านคน โดยคำขวัญของอาเซียน คือ “One Vision, One Identity, One Community.” หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม จากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 9 ที่ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อ 7 ตุลาคม 2546 ผู้นำประเทศ สมาชิกอาเซียนได้ตกลงกันที่จะจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 14 ที่ชะอำ หัวหิน ประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2552 ผู้นำประเทศ สมาชิกอาเซียนได้ลงนามรับรองปฏิญญาชะอำ หัวหิน ว่าด้วยแผนงานจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ค.ศ. 2009 - 2015) เพื่อจัดตั้งประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558

2.1.1 วัตถุประสงค์ของอาเซียน

ประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งได้รับการลงนาม ณ กรุงเทพมหานคร ใน วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2507 โดยปฏิญญานี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญไว้ 7 ประการ ดังต่อไปนี้ (พัชร, 2557)

2.1.1.1 พัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสังคม และการพัฒนาในทางวัฒนธรรม ด้วยความร่วมมือ และความพยายามร่วมกัน เพื่อให้เกิดรากฐานที่เข้มแข็งอันจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง และเพื่อให้เกิดสันติภาพแก่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.1.1.2 ส่งเสริมภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคง ภายใต้หลักนิติธรรม และความยุติธรรม อันก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่างๆ ในภูมิภาค รวมถึงการยึดมั่นตามกฎบัตรสหประชาชาติ

2.1.1.3 ส่งเสริมความร่วมมือ และการให้ความช่วยเหลือ ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์ และการบริหารจัดการ

2.1.1.4 ส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ในการอำนวยความสะดวกต่อการ ค้าขาย และวิจัย ทั้งในด้านของการศึกษา อาชีพ วิชาการ และการบริหารจัดการ

2.1.1.5 ให้มีการร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้ง ทางด้าน เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การขยายตัวทางการค้า รวมถึงศึกษาปัญหาเกี่ยวกับ การซื้อขาย สินค้าระหว่างประเทศ การปรับปรุงการขนส่งสินค้า ในการให้ความสะดวกในเรื่องของการ ติดต่อสื่อสาร และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

2.1.1.6 ส่งเสริมวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

2.1.1.7 เสริมสร้างความร่วมมือ ประสานประโยชน์และความใกล้ชิดองค์กรต่างๆ ที่มีจุดประสงค์และเป้าหมายคล้ายคลึงกันทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับนานาชาติ

2.1.2 หลักการพื้นฐานของความร่วมมืออาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้ยอมรับในการปฏิบัติตามหลักการพื้นฐาน ในการดำเนินงานเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกัน อันปรากฏอยู่ในกฎบัตรอาเซียนซึ่งเป็นกฎหมาย สูงสุดของอาเซียน มีผลบังคับใช้เมื่อกลางเดือนธันวาคม 2551 โดยมีหลักการดังนี้ (สำนัก ความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

2.1.2.1 เคารพเอกราชอธิปไตย ความเสมอภาค บูรณภาพแห่งดินแดนและอัตลักษณ์แห่งชาติของรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งปวง

2.1.2.2 ผูกพันและรับผิดชอบร่วมกันในการเพิ่มพูนสันติภาพความมั่นคงและความ มั่งคั่งของภูมิภาค

2.1.2.3 ไม่รุกราน ช่มชู้ ใช้กำลังหรือกระทำลักษณะที่ขัดต่อกฎหมายระหว่าง ประเทศ

2.1.2.4 ระวังข้อพิพาทโดยสันติ

2.1.3.5 ไม่แทรกแซงกิจการภายในของสมาชิกอาเซียน

2.1.3.6 เคารพสิทธิของสมาชิกอาเซียนในการดำรงประชาชาติของตนโดยปราศจาก การแทรกแซงการบ่อนทำลาย และการบังคับจากภายนอก

2.1.2.7 ปรีกษาหารือในเรื่องที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์ร่วมกันของ อาเซียน

2.1.2.8 ยึดมั่นในหลักนิติธรรม ธรรมาภิบาล หลักการประชาธิปไตยและรัฐบาลตาม รัฐธรรมนูญ

2.1.2.9 เคารพเสรีภาพพื้นฐาน ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและส่งเสริม ความยุติธรรมทางสังคม

2.1.2.10 ยึดถือกฎบัตรสหประชาชาติและกฎหมายระหว่างประเทศรวมถึงกฎหมายด้านมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่รัฐสมาชิกอาเซียนยอมรับ

2.1.2.11 ละเว้นการมีส่วนร่วมในนโยบายหรือกิจกรรมใดๆ รวมถึง การใช้ดินแดนของตน ซึ่งดำเนินการโดยรัฐสมาชิกอาเซียนหรือรัฐที่มีใช้สมาชิก อาเซียนหรือผู้กระทำที่ไม่ใช่รัฐใดๆ ซึ่งคุกคามอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน หรือเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจของรัฐสมาชิกอาเซียน

2.1.2.12 เคารพในวัฒนธรรม ภาษาและศาสนาที่แตกต่างกันของประชาชน อาเซียน โดยเน้นคุณค่าร่วมกันของประชาชนอาเซียนด้วยจิตวิญญาณของ เอกภาพในความหลากหลาย

2.1.2.13 เป็นศูนย์รวมของอาเซียนในความสัมพันธ์ภายนอกทาง การเมืองเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมโดยคงไว้ซึ่งความมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน การมองไปภายนอกการไม่ปิดกั้นและการไม่เลือกปฏิบัติ

2.1.2.14 ยึดมั่นในกฎการค้าพหุภาคี และระบอบของอาเซียน ซึ่งมีกฎเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติตามข้อผูกพันทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และการลดอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อนำไปสู่การขจัดอุปสรรคทั้งปวงต่อการ รวมตัวทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ในระบบเศรษฐกิจซึ่งขับเคลื่อนโดยตลาด

2.1.3 เสาหลักประชาคมอาเซียน

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ (2555) ได้กล่าวถึงเสาหลักของประชาคมอาเซียนไว้ดังนี้

2.1.3.1 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันสูง อันส่งผลให้ประเทศต่างๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลก รวมถึงการ รวมกลุ่มการค้ากันของประเทศต่างๆ อาทิ สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบ ให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน” ภายในปี 2558 มีประสงค์ที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ โดย

- 1) มุ่งที่จะจัดตั้งให้อาเซียนเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน
- 2) มุ่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า การบริการ การลงทุนแรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี

- 3) ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม หรือ CLMV) เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และช่วยให้ประเทศสมาชิกเหล่านี้ เข้าร่วมในกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน

- 4) ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงิน และเศรษฐกิจมหภาค การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม กรอบความร่วมมือด้านกฎหมาย การพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาฝีมือ ประชาคมเศรษฐกิจของอาเซียน จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขยายปริมาณการค้า

และการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาตลาดในประเทศที่สาม สร้างอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจโลก เพิ่มสวัสดิการและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน

2.1.3.2 ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community หรือ ASCC) มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยมีแผนปฏิบัติการด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ระบุอยู่ในแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ซึ่งประกอบด้วย ความร่วมมือใน 6 ด้าน ได้แก่

- 1) การพัฒนามนุษย์ (Human Development)
- 2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)
- 3) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
- 4) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)
- 5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building and ASEAN Identity)
- 6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

2.1.3.3 ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC) ความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาด้านอื่นๆ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจึงเป็นเสาหลักความร่วมมือหนึ่งในสามเสาหลักที่เน้นการรวมตัวของอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจ เสถียรภาพ และสันติภาพ ในภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และปราศจากภัยคุกคามด้านการทหาร และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียนมีเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่

1) สร้างประชาคมให้มีความร่วมมือกันในเรื่องของการเคารพความหลากหลายของแนวคิดและส่งเสริมให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของนโยบายและกิจกรรมภายใต้เสาการเมืองและความมั่นคง

2) ให้อาเซียนสามารถเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงในรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่และส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์

3) ให้อาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก โดยอาเซียนมีบทบาทเป็นผู้นำในภูมิภาค และจะช่วยส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค นอกจากการมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคแล้ว ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ก็คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไก และเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกกับรัฐสมาชิกด้วยกันเอง ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยสันติวิธี หรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด ปัญหาโจรสลัด และอาชญากรรมข้ามชาติ

2.1.4 ประชาคมอาเซียนกับวิถีชีวิตคนไทย

คณะกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษาชั้นเรียน เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตยุคใหม่ (มปค.) ได้กล่าวว่า การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้สภาพสังคมไทยในอนาคตเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต สังคมไทยจะประกอบด้วยผู้คนจากประเทศเพื่อนบ้านด้วยประเทศไทยเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นประเทศน่าอยู่ อีกทั้งสภาพการค้า การลงทุน สภาพเศรษฐกิจจะมีความใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น ด้านการคมนาคมการเดินทางจากประเทศหนึ่งสู่ประเทศหนึ่งจะมีความสะดวกสบายมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น สังคมไทยจะเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษจะเป็นภาษากลางของประชาคมอาเซียน ความร่วมมือทางการศึกษาของประชาคมอาเซียนจะมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น การทำกิจกรรมร่วมกันของประชาชนในประชาคมอาเซียนจะเพิ่มขึ้น ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้นของประชาชนในภูมิภาคอาเซียน จะนำไปสู่การมีวัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคม เกิดการตั้งถิ่นฐาน การย้ายแรงงานข้ามชาติจะเพิ่มมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจะกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทยและนักศึกษาในอีกไม่นานนัก ดังนั้นการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน มีทั้งส่วนได้และส่วนเสียอยู่หลายประการดังนี้

2.1.4.1 ส่วนได้ของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

- 1) ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการท่องเที่ยว เกิดตลาดการค้าเสรี เกิดการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดอำนาจการต่อรอง
- 2) ความสะดวกในการเดินทางไปมาหาสู่กัน เพราะการคมนาคมที่เชื่อมโยงกัน และมีความทั่วถึงมากขึ้น
- 3) โอกาสด้านการมีงานทำเพิ่มมากขึ้น

2.1.4.2 ส่วนเสียของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

- 1) อธิปไตยของประเทศอาจลดลง เพราะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาคมเพิ่มขึ้น
- 2) วัฒนธรรมไทยอาจจะได้รับผลกระทบ หากคนไทยไม่ตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม
- 3) สภาพาสังคมพหุวัฒนธรรม ทำให้คนไทยต้องรู้จักปรับตัวและพัฒนาวิถีการดำรงชีวิตต้องเรียนรู้การดำรงชีวิตภายใต้ความหลากหลาย ต้องฝึกความอดทนต่อความยุ่งยากอันเนื่องมาจากความไม่เคยชินกับวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน จึงมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างคนไทย - คนไทย และคนไทย - ต่างชาติที่อาจเพิ่มสูงขึ้น
- 4) ความมั่นคงของชาติอาจเพิ่มสูงขึ้น เพราะจะมีผู้คนจากต่างชาติต่างวัฒนธรรมทั้งประสงค์ดีและประสงค์ร้ายเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น สำนึกความเป็นคนไทยหากลดลง ย่อมส่งผลต่อความมั่นคงของชาติดังกล่าว
- 5) การข้ามแดนของแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ย่อมส่งผลต่อการมีงานทำของบัณฑิตไทย
- 6) ความขัดแย้งระหว่างคนไทย - คนไทย และคนไทย - ต่างชาติที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคต หากชาตินิยมในการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม

2.1.5 ประชาคมอาเซียนกับผลกระทบที่มีต่อประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (มป.) ได้กล่าวถึง ผลกระทบที่มีต่อประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมประชาคมอาเซียนไว้ดังนี้

2.1.5.1 การศึกษาในภาพใหญ่ของโลก มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง ประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมทันที ตลอดเวลา โดยเฉพาะบุคลากรต้องตามให้ทันและยืดหยุ่นปรับตัวให้รับสถานการณ์

2.1.5.2 ภาษาอังกฤษจะเป็นภาษากลางของอาเซียน บุคลากรและนักศึกษาต้องเพิ่มทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้สามารถสื่อสารได้

2.1.5.3 ปรับปรุงความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ เพื่อลดข้อขัดแย้งในภูมิภาคอาเซียน (Conflict Management) จึงต้องคำนึงถึงการสร้างบัณฑิตให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องอาเซียน

2.1.5.4 สร้างบัณฑิตให้สามารถแข่งขันได้ในอาเซียน เพิ่มโอกาสในการทำงาน ไม่เช่นนั้นจะถูกแย่งงาน เพราะเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน/บริการอย่างเสรี คณะกรรมการวิชาการวิชาชีพ สภาวิชาชีพต้องเตรียมการรองรับผลกระทบนี้อย่างเร่งด่วน

2.1.5.5 โอกาสในการเป็น Education Hub โดยอาศัยความได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์ของประเทศไทยโดยต้องเน้นในเรื่องของคุณภาพการศึกษาเป็นตัวนำ

2.1.5.6 ต้องมีเครื่องมือในการ Transform คน การเรียนแบบ PBL หรือ Problem Based Learning โดยควรมีการวิจัยอย่างจริงจังและนำมาปรับใช้ ห้องเรียนต้องไม่ใช่เป็นเพียงห้องสี่เหลี่ยม ต้องเพิ่มการเรียนรู้จากชีวิตจริง การลงมือทำเป็นทีม แม้อยู่คนละประเทศก็ทำร่วมกันได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร ประเด็นนี้อาจารย์จะสอนได้ยากขึ้น แต่จะเป็นผู้ช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ อาจารย์จึงต้องมีความพร้อมมากกว่าเดิม และเก่งจริงๆ

2.1.6 การเตรียมตัวของคนไทยสู่ประชาคมอาเซียน

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 มีทั้งผลกระทบด้านบวก และด้านลบต่อคนไทย การเตรียมตัวของคนไทยสำหรับประชาคมอาเซียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2557) ได้กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมของคนไทยมีความจำเป็นอย่างมากในการช่วยให้คนไทยมีศักยภาพและขีดความสามารถสูงเพื่อแข่งขันมิใช่เพียงในอาเซียนแต่ยังสามารถแข่งขันกับโลกภายนอก โดยคุณลักษณะสำคัญที่แสดงถึงศักยภาพและความพร้อมในการแข่งขันของคนไทยมีดังนี้

2.1.6.1 มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลและก้าวหน้า มองถึงโอกาส และสิ่งท้าทาย พร้อมทั้งการปรับตัวใช้ประโยชน์จากโอกาสดังกล่าว อีกทั้งต้องสร้างภูมิคุ้มกันต่อสิ่งท้าทายที่จะเกิดขึ้น

2.1.6.2 เปลี่ยนมุมมองและวิธีการคิดใหม่ให้เป็นมากกว่าประเทศไทย และต้องคิดว่าจะสร้างประโยชน์อะไรให้กับอาเซียน อีกทั้งควรขยายขอบเขตการคิดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องไม่หยุดที่จะเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

2.1.6.3 เรียนรู้และพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาทักษะองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน ศึกษาข้อมูลของประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งกฎระเบียบต่างๆ ในอาเซียน ต้องทำความรู้จักและเข้าใจประเทศสมาชิกอาเซียน และมีอัธยาศัยที่ดีต่อมิตรประเทศ

2.1.6.4 พัฒนาสมรรถนะความเชี่ยวชาญในสาขางานที่ตนทำงานอยู่ อาทิ เกษตรกร ต้องชวนขยายหาข้อมูลเชิงลึก ข้อมูลการเกษตรรอบตัว การทำการเกษตรในประเทศเพื่อนบ้าน ต้นทุนและผลผลิตต่อไร่ ตลาดการส่งออก วัตถุดิบที่ใช้ เป็นต้น โดยต้องเน้นการมีมาตรฐานเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานที่สูงขึ้น พัฒนาสมรรถนะที่มุ่งสัมฤทธิ์ผล สมรรถนะการบริการในระดับนานาชาติ (เป็นมืออาชีพ) เพื่อเป็นแรงงานที่สำคัญของประชาคมอาเซียน

2.1.6.5 ใช้ประโยชน์จากจุดที่ตั้งของไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางของภาคเอกชน วิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม และแรงงานไทยเพื่อแข่งขันในตลาดอาเซียน ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก การทำเขตการค้าเสรีต่าง ๆ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายนักธุรกิจในอาเซียน โดยจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อ ลดผลกระทบที่อาจเกิดจากการเปิดเสรี

2.1.6.6 เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนในชุมชน หรือ สถาบันการศึกษา เพื่อส่งเสริมและสร้างความตระหนักรู้ทั้งเป็นการเปิดโลกทัศน์ ให้รับทราบข้อมูล และพัฒนาการที่สำคัญในอาเซียน ด้วยโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน การดำรงชีพจึงต้องปรับตัวทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2.2 การอุดมศึกษาไทยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2.2.1 การศึกษากับประชาคมอาเซียน

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (มปป.) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนในปฏิญญาว่าด้วยแผนงาน สำหรับประชาคมอาเซียน ที่เน้นความสำคัญของการศึกษาจะเป็นกลไกในการนำอาเซียนบรรลุ วิสัยทัศน์อาเซียน 2020 โดยกำหนดให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์สู่ภายนอก มีสันติสุข และมีการเชื่อมโยง เข้าด้วยกันในการเป็นหุ้นส่วนในสิ่งแวดล้อมของประชาชาติไทยและอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน การ พัฒนาที่มีพลวัต การรวมตัวทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดและในสังคมที่เอื้ออาทรที่ระลึกถึงสายสัมพันธ์ แน่นแฟ้นทางประวัติศาสตร์ ตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีร่วมกันและเชื่อมโยง ในอัตลักษณ์ของภูมิภาค นอกจากนี้ วิสัยทัศน์อาเซียน 2020 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนา มนุษย์ โดยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาด้านต่าง ๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ ตลอดชีวิต การฝึกอบรม นวัตกรรม การส่งเสริมป้องกันคุณภาพการทำงานและการประกอบการ รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัย การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายใต้ ประเด็นสำคัญได้แก่ ความร่วมมือทางด้านวิชาการและการพัฒนาซึ่งจะช่วยสนับสนุนกระบวนการ รวมตัวของอาเซียน การเสริมสร้างขีดความสามารถและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อลดช่องว่าง การพัฒนา ดังนั้น ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียนจึงได้ทวีบทบาทมากขึ้นต่อ การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอาเซียนให้มีความเจริญก้าวหน้าและแข่งขันได้ใน ระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในหลากหลายด้านที่ส่งผลให้โลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อันเป็นยุคของสังคมฐานความรู้

กลไกความร่วมมือด้านการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการสร้างอาเซียนสู่การเป็น ประชาคมที่มีความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพ มนุษย์เพื่อสร้างอนาคตที่รุ่งเรืองของอาเซียน นอกจากนี้ ความร่วมมือในการการเปิดเสรีด้านการ

การศึกษา ยังเป็นมาตรการรองรับสำคัญต่อเป้าหมายการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งครอบคลุมการจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา ความสามารถประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพ สำคัญต่าง ๆ ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งกำหนดให้มีการยกเว้นข้อกำหนดเกี่ยวกับการขอวีซ่าสำหรับคนชาติอาเซียนสำหรับ Short term visits การอำนวยความสะดวกการออกวีซ่าและใบอนุญาตทำงานสำหรับแรงงานมีฝีมือและผู้เชี่ยวชาญสาขาอาเซียน

2.2.2 แผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของอาเซียน 5 ปี (2554 – 2558)

พินิติ (2555) ได้กล่าวว่า หลังจากประเทศไทยได้ริเริ่มจัดตั้งที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน (ASEAN Education Ministers' Meeting, ASSED) ในปีพ.ศ. 2548 และได้จัดประชุมรัฐมนตรีอาเซียนอย่างเป็นทางการคู่ขนานกับการประชุมสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นประจำ จนถึงปีพ.ศ. 2552 ประเทศไทยได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดประชุมสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งที่ 44 และการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 5 - 8 เมษายน 2552 ในการประชุมครั้งนี้ คณะรัฐมนตรีด้านการศึกษาของอาเซียน มีความเห็นร่วมกันในการจัดทำแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของอาเซียน 5 ปี (2554 – 2558) เพื่อการเสริมสร้างความแข็งแกร่งและขยายความร่วมมือทางการศึกษา โดยที่ประชุมได้มอบหมายให้ สำนักเลขาธิการอาเซียนดำเนินการกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และสำนักงานเลขาธิการองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นผู้จัดทำ โดยแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของอาเซียน 5 ปี (2554 – 2558) ที่จัดทำขึ้นได้รับความเห็นชอบในที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 26 - 29 มกราคม 2553 ณ ประเทศฟิลิปปินส์ โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานใน 5 ด้านดังนี้

2.2.2.1 การส่งเสริมการสร้างความตระหนักในความเป็นอาเซียน มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) การสนับสนุนการจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับความเป็นอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนัก และค่านิยมร่วมในโรงเรียนประถม และมัธยมศึกษา
- 2) การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร (ระดับประถมและมัธยมศึกษา)
- 3) การสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่กระทรวงการศึกษา ครู นักการศึกษา : สนับสนุนการจัดฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ/การประชุมให้แก่ครูผู้สอน
- 4) การสนับสนุนหลักสูตรอาเซียนศึกษา (ระดับปริญญาตรี - โท)
- 5) การส่งเสริมให้มี “ASEAN Corners” ในโรงเรียน และการเฉลิมฉลอง ASEAN Day (วันที่ 8 สิงหาคม ของทุกปี) ในทุกประเทศสมาชิก
- 6) การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและอาจารย์ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมและกีฬา

2.2.2.2 การเพิ่มการเข้าถึงคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับประถม และมัธยมศึกษา มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) การแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการส่งเสริมการเข้าถึงคุณภาพการศึกษาที่เป็นสากล และเท่าเทียมกัน โดยผ่านโครงการที่ดำเนินงานในลักษณะหุ้นส่วนความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคการเทียบสมรรถนะ โดยริเริ่มการดำเนินงานร่วมกับ

ชุมชน ภาคเอกชน และองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไร/การให้มัลโกช่วยเหลือนักเรียน/นักศึกษาที่เสี่ยงต่อการเลิกเรียนการค้น และการร่วมมือกันรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนงาน

2) การแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติสำหรับ “reaching for the unreached”

3) ใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำหรับการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการให้ข้อเสนอแนะ

4) การใช้ประโยชน์จากการดำเนินงานโครงการมหาวิทยาลัยกับความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา

2.2.2.3 การเพิ่มคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงาน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาวิชาชีพ มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ดังนี้

1) การส่งเสริมคุณภาพการศึกษาผ่านเครือข่ายครู ผู้บริหาร การศึกษา สถานศึกษา และสมาคมครู

2) การแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจ การให้รางวัล และการประเมินครู

3) การส่งเสริมการรับรองวิทยฐานะครูในระดับภูมิภาค และโครงการแลกเปลี่ยนครู

4) การเพิ่มความพยายามในการสร้างสมรรถนะของการจัดการสถานศึกษา ในระดับภูมิภาค ทั้งในด้านการพัฒนาแผนงาน ภาวะการณ์เป็นผู้นำและการบริหารงาน

2.2.2.4 การสร้างความเข้มแข็งให้กับการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน และความเป็นสากลของการศึกษา มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ดังนี้

1) การแลกเปลี่ยนความรู้ของทรัพยากรที่มีอยู่ในภูมิภาค และการสร้างความเชื่อมโยงของกลุ่มประเทศสมาชิก

2) การสร้างความเข้มแข็งให้กับกิจกรรมที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยน นักศึกษา และทุนการศึกษาทุกระดับ

3) การพัฒนาแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาค เพื่อความเป็นสากลของการอุดมศึกษา โดยเน้นนโยบายในระดับภูมิภาค

2.2.2.5 การให้การสนับสนุน ส่งเสริมแก่ภาคส่วนอื่น ๆ มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ดังนี้

1) การสนับสนุนการประชุม/การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความเป็นหุ้นส่วนที่ชัดเจน สำหรับการร่วมมือกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเติมเต็มงานของกันและกัน และลดความซ้ำซ้อน

2) การวิเคราะห์และ/หรือการพัฒนาการฝึกอบรมครูด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการ และลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ โรคเอดส์ และการติดเชื้อ HIV และการคุ้มครองเด็ก

2.2.3 สภาพแวดล้อมการอุดมศึกษาไทยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (SWOT)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553) ได้ประเมินศักยภาพอุดมศึกษาไทยด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

2.2.3.1 จุดแข็งของการอุดมศึกษาไทย (Strengths)

1) สถาบันอุดมศึกษาไทยเป็นสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือ/สมาคม รวมถึงเครือข่ายสารสนเทศในระดับ นานาชาติหลายแห่งเช่น เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network – AUN) สมาคมมหาวิทยาลัยแห่งเอเชียและแปซิฟิก (The Association of University of Asia and the Pacific - AUAP) เป็นต้น

2) สถาบันอุดมศึกษาไทยมีหลักสูตรนานาชาติ จำนวน 844 หลักสูตร พร้อมรองรับนักศึกษาต่างชาติและความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ

3) สถาบันอุดมศึกษาไทยมีหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ

4) สถาบันอุดมศึกษาไทยหลายแห่งเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศด้านการเรียนการสอน และการแข่งขันในระดับนานาชาติ

5) สถาบันอุดมศึกษาที่มีความเข้มแข็งทางวิชาการในสาขาที่เป็น niche ของประเทศ ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ เวชศาสตร์เขตร้อน เกษตรเขตร้อน การท่องเที่ยว อุตสาหกรรมเกษตร เป็นต้น

6) สถาบันอุดมศึกษามีศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการ/ ศูนย์วิจัยต่างๆที่มีศักยภาพในการสร้างความร่วมมือทางวิชาการ และการวิจัยกับต่างประเทศ ซึ่งช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

7) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีเกณฑ์มาตรฐานการอุดมศึกษา เพื่อกำกับดูแลการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพ

8) สถาบันอุดมศึกษา ที่อยู่ในแนวพื้นที่เศรษฐกิจมีศักยภาพทางวิชาการ พร้อมที่จะให้บริการการศึกษาแก่ ประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจ

2.2.3.2 จุดอ่อนของการอุดมศึกษาไทย (Weaknesses)

1) การเรียนการสอนภาษาอังกฤษของไทยตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีพื้นฐานความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาได้ในระดับสากล และในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาที่มีความเข้มข้นของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษน้อยเกินไป

2) สถาบันอุดมศึกษา บุคลากร และนักศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียนและการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน นอกจากนี้การเรียนการสอนด้านอาเซียนศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ไทยยังมีอยู่ในวงจำกัด

3) สถาบันอุดมศึกษาไทยไม่สามารถผลิตบัณฑิต ที่ตอบสนองความต้องการของภาคการผลิตและบริการ

4) สถาบันอุดมศึกษา ส่วนใหญ่ขาดความรู้ความสนใจในเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการ ทำให้ขาดการเตรียมความพร้อมในการรองรับการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษา

5) สถาบันอุดมศึกษายังใช้ประโยชน์น้อยจากหน่วยงานระหว่างประเทศ ด้านการศึกษาในระดับภูมิภาคที่มีที่ตั้งในประเทศไทย

6) สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังเน้นการเรียนการสอนมากกว่าการวิจัย และพัฒนา

7) สัดส่วนของอาจารย์ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาเอกต่ำกว่าแผนที่กำหนดไว้ และสัดส่วนตำแหน่งทางวิชาการต่ำ

8) สถาบันอุดมศึกษาไทยขาดการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบัน ภายในประเทศเนื่องจากขาดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน

9) การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพไม่เท่าเทียมกัน

10) ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยเป็นรอง สิงคโปร์และมาเลเซีย

11) ประเทศไทยขาดความรู้ ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับระบบการศึกษา และกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการให้บริการการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

12) สถาบันอุดมศึกษาขาดการผนึกกำลังร่วมกับหน่วยงานที่ให้ทุนการศึกษาแก่ต่างประเทศ ทำให้ขาดพลังร่วม และความสอดคล้องในการดำเนินการ

2.2.3.3 โอกาสของการอุดมศึกษาไทย (Opportunities)

1) ประเทศไทยเป็นที่ตั้งของหน่วยงานระหว่างประเทศด้านการศึกษาในระดับภูมิภาคหลายองค์การ เช่น สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Ministers of Education Secretariat – SEAMES) ศูนย์ภูมิภาคองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้านการอุดมศึกษาและการพัฒนา (Southeast Asian Ministers of Education Organization Regional Centre for Higher Education and Development – SEAMEO RIHED) เครือข่ายภูมิภาคองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าด้วยเวชศาสตร์เขตร้อนและสาธารณสุข (Southeast Asian Ministers of Education Organization Regional Tropical Medicine and Public Health Network - SEAMEO TROPMED) โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและบุคลากรระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (University Mobility In Asia and Pacific - UMAP) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization:- UNESCO) และสำนักงานเลขานุการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network Secretariat– AUNS)

2) ประเทศไทยมีความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์โดยเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศนอกกลุ่มอาเซียน และอยู่ในแนวพื้นที่เชื่อมต่อทางเศรษฐกิจ (Economic Corridor) และเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญในอาเซียน เช่น GMS และ IMT-GT เป็นต้น

3) ประเทศไทยมีนโยบายที่ชัดเจนในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาในประเทศเพื่อนบ้าน

4) อาเซียนมีกฎบัตรและวิสัยทัศน์ 2020 เป็นกรอบในการดำเนินงานร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียน

5) การเปิดเสรีการค้าบริการ และการลงทุนจะทำให้มีการเคลื่อนย้ายทุน และกำลังคนที่มีความสามารถทางวิชาชีพและด้านภาษาเพิ่มขึ้น

6) การศึกษามีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างเสาหลักทั้ง 3 ของประชาคมอาเซียนซึ่งจะสามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างประชาสังคมตามเป้าหมายปี 58

2.2.3.4 อุปสรรคของการอุดมศึกษาไทย (Threats)

1) ปัจจุบันมหาวิทยาลัยต่างชาตินำมาตั้งวิทยาเขตในประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และ เวียดนาม เป็นต้น ทำให้สถาบันอุดมศึกษาไทยเสียเปรียบในเชิงแข่งขัน

2) การเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาก่อให้เกิดการแข่งขันในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น

3) ประเทศสมาชิกอาเซียนยังไม่มีระบบการถ่ายโอนหน่วยกิต และการรับรองคุณวุฒิระหว่างกัน

4) ประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศมาตรการจูงใจให้ผู้มีความสามารถโดดเด่นไปศึกษา และทำงานในประเทศได้ เช่น สิงคโปร์

5) การเคลื่อนย้ายคนโดยเสรีอาจทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรค การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ยาเสพติด และอาชญากรข้ามชาติเข้าสู่ประเทศไทย

6) ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการเพื่อรองรับปัญหาจากการเคลื่อนย้ายคนตามแนวพื้นที่เศรษฐกิจที่ดีพอ

2.2.4 ยุทธศาสตร์การอุดมศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

พินิติ (2554) ได้กล่าวว่า สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ตามกฎบัตรอาเซียน ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านการศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดให้การเปิดเสรีการค้าบริการด้านการอุดมศึกษา และบูรณาการการเป็นประชาคมอาเซียนเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 เพื่อให้ระบบอุดมศึกษาเตรียมพร้อมในการรองรับให้ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องเสริมหลักสูตรในทุกคณะและภาควิชา ให้นักศึกษาตระหนักในเรื่องของอาเซียนมากขึ้น ทั้งรายวิชาอาเซียนทั่วไป รายวิชาที่เปรียบเทียบมิติต่างๆ ในอาเซียน รายวิชาที่เจาะลึกเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของประเทศอาเซียน นอกจากนี้ยังต้องมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของภาษาทั้งภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาในการทำงานของอาเซียน และภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553) ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและการเปิดเสรีการค้าบริการด้านอุดมศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาใช้วางแผนยุทธศาสตร์และนโยบายทั้งในระยะสั้น และระยะยาวต่อไป เพื่อให้คุณภาพบัณฑิตในอนาคตไปสู่สากล และนำประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขันได้ โดยสร้างความร่วมมือกับประเทศสมาชิกในการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและบุคลากรไปยังประเทศเพื่อนบ้านในระยะเริ่มต้น และขยายวงให้กว้างขึ้น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

2.2.4.1 วิสัยทัศน์ บัณฑิตไทยมีความสามารถในระดับสากล และมีความรับผิดชอบ ในฐานะสมาชิกประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

2.2.4.2 พันธกิจ

- 1) อุดมศึกษาไทยผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพพระดับสากลและมีความตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน
- 2) อุดมศึกษาไทยพัฒนาศักยภาพในการจัดการการอุดมศึกษาให้มีคุณภาพร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน

2.2.4.3 เป้าหมาย

- 1) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตไทยอยู่ในระดับที่ทัดเทียมกับบัณฑิตในประเทศสมาชิกอาเซียน
- 2) สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ.2558
- 3) สถาบันอุดมศึกษาไทยมีจำนวนกิจกรรมทางวิชาการที่ทำร่วมกับประเทศอาเซียนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี
- 4) จำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาไทย สามารถทำงานทั้งในหน่วยงานระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติในประเทศ และ/หรือประกอบการในกลุ่มประเทศอาเซียนเพิ่มขึ้น ในแต่ละปี
- 5) จำนวนนักศึกษาอาเซียนในสถาบันอุดมศึกษาไทยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 25 ต่อปี

2.2.4.4 ตัวชี้วัด

- 1) คะแนนการทดสอบภาษาอังกฤษตามเกณฑ์มาตรฐานสากลของนักศึกษาไทยโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ทัดเทียมกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น
- 2) จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับอาเซียน และภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน
- 3) จำนวนกิจกรรมทางวิชาการที่ทำร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน
- 4) จำนวนบัณฑิตไทยทำงานในหน่วยงานระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติในไทย และ/หรือ ประกอบการในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน
- 5) จำนวนนักศึกษาอาเซียนในสถาบันอุดมศึกษาไทย

2.2.4.5 ยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดยุทธศาสตร์

ในการดำเนินงานไว้ 3 ยุทธศาสตร์ซึ่งในแต่ละยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย กลยุทธ์ มาตรการที่ควรพิจารณาดำเนินการ และกิจกรรม/โครงการที่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรริเริ่ม/สนับสนุน/กำหนดนโยบาย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล

1) กลยุทธ์

- (1) พัฒนาสมรรถนะด้านการใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยในระดับที่ใช้ในการทำงานได้

(2) พัฒนาสมรรถนะด้านการประกอบวิชาชีพและการทำงานข้ามวัฒนธรรมของบัณฑิตไทย

2) มาตรการที่ควรพิจารณาดำเนินการ

(1) ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และระบบวัดผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การศึกษาระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับอุดมศึกษา

(2) ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาอาจารย์ด้านการสอนภาษาอังกฤษ รวมทั้ง ภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

(3) ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนและความรู้เกี่ยวกับอาเซียนตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับอุดมศึกษา และการวิจัยด้านอาเซียนศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

(4) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษาโดยสนับสนุนการถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

(5) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโลกทัศน์และเปิดโอกาสให้นักศึกษาไทยได้แสดงความสามารถในเวทีระดับนานาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับอาเซียน รวมถึงกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักในการเป็นพลเมืองอาเซียน

3) กิจกรรม/โครงการที่ สกอ. ควรริเริ่ม/สนับสนุน/กำหนดนโยบาย

(1) การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และการกำหนดมาตรฐานการวัดสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษของบัณฑิต

(2) การผลิตและพัฒนาอาจารย์ด้านการสอนภาษาอังกฤษ

(3) การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

(4) การจัดสรรทุนเพื่อการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในอาเซียนและการพัฒนาระบบการถ่ายโอนหน่วยกิตในอาเซียน

(5) การจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโลกทัศน์นักศึกษาไทยสู่ศึกษาอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาประชาคมอาเซียน

1) กลยุทธ์

(1) พัฒนาอาจารย์ให้มีสมรรถนะสากล

(2) ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเกี่ยวกับอาเซียนในสถาบันอุดมศึกษา

(3) พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีคุณภาพระดับสากล

(4) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพระดับสากล

(5) พัฒนาระบบวิชาการและการวิจัยสู่ความเป็นเลิศ

(6) พัฒนาระบบอุดมศึกษาแห่งอาเซียนมาตรการที่ควรพิจารณาดำเนินการ

2) มาตรการที่ควรพิจารณาดำเนินการ

(1) ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดสัดส่วนอาจารย์ระดับปริญญาเอกให้สูงขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้อาจารย์ผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ โดยเฉพาะในระดับศาสตราจารย์ให้มากขึ้น

(2) สร้างเครือข่ายด้านการวิจัยระหว่างศูนย์ความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษา/หน่วยงาน/องค์กรทั้ง ภาครัฐและเอกชนในประเทศและในอาเซียนในสาขาที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและทิศทางของอาเซียน

(3) สนับสนุนทุนวิจัยระดับปริญญาเอก ทุนพัฒนาอาจารย์ และทุนสนับสนุนเพื่อผลิตงานวิจัยและเผยแพร่ผลงานวิจัย เช่น ในการประชุมทางวิชาการระดับภูมิภาค และวารสารทางวิชาการในระดับนานาชาติ เป็นต้น

(4) ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่งานวิจัยของนักวิชาการไทยและอาเซียน

(5) ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติในสาขาที่ประเทศไทยมีความเชี่ยวชาญและเป็นที่ต้องการของตลาดงานในอาเซียน

(6) ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นสองภาษา เช่น ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นต้น

(7) ส่งเสริม/สนับสนุน/จัดสรรงบประมาณให้อาจารย์ชาวต่างประเทศที่มีความรู้ ความสามารถและความชำนาญสูง เช่น ผู้ที่เคยได้รับรางวัลโนเบล มาสอน บรรยาย และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่อุดมศึกษาไทย และ/หรือ ทำวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาไทย

(8) ส่งเสริมกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยและสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียนเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบัน

(9) ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น การเข้าใช้ห้องสมุด/ห้องปฏิบัติการ หอพักนักศึกษานานาชาติ เป็นต้น

(10) ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นนานาชาติทั้ง ในกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมนอกหลักสูตร และดำเนินกิจกรรมทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์

(11) ส่งเสริมการสร้าง ความกลมกลืน (Harmonization) ของการอุดมศึกษาในอาเซียน โดยเฉพาะในด้านคุณภาพและคุณวุฒิทางการศึกษาผ่านกลไกความร่วมมือระดับอุดมศึกษาที่มีอยู่ เช่น SEAMEO RIHED, AUN เป็นต้น

3) กิจกรรม/โครงการที่ สกอ. ควรริเริ่ม/สนับสนุน/กำหนดนโยบาย

(1) การพัฒนาศักยภาพอาจารย์และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

(2) การสร้างเครือข่ายด้านการวิจัยในอาเซียน

(3) การจัดตั้งสำนักงานการศึกษานานาชาติ

(4) การสนับสนุนการลงทุนด้านการอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใน สถาบันอุดมศึกษา

(5) การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและการวิจัยเกี่ยวกับอาเซียน รวมถึงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีสารสนเทศ

(6) การร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนพัฒนากลไกเพื่อสร้างระบบอุดมศึกษาแห่งอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมบทบาทของอุดมศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน

1) กลยุทธ์

(1) ส่งเสริมบทบาทความเป็นผู้นำของสถาบันอุดมศึกษาไทยที่เกี่ยวข้องกับสามเสาหลักในการสร้างประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเสาด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

(2) สร้างความตระหนักในการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนและบทบาทของอุดมศึกษาไทยในการพัฒนาประชาคมอาเซียนทั้งในด้านบวกและลบ

(3) ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

(4) พัฒนาศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียน

2) มาตรการที่ควรพิจารณาดำเนินการ

(1) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนและความเคลื่อนไหวในการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษาในอาเซียนและระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาแก่สถาบันอุดมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

(2) ส่งเสริมการสร้างความตระหนักในเรื่องเอกลักษณ์ของไทยและประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมสัมพันธ์ในหมู่ประชาชน ประชาคมอุดมศึกษา และเยาวชนอาเซียน

(3) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเตรียมการเพื่อใช้ประโยชน์และป้องกันผลกระทบที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายกำลังคนข้ามชาติ เช่น การระบาดของโรค ยาเสพติด และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

(4) จัดทำ Mapping สถาบันอุดมศึกษาแกนหลักในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นความต้องการของเขตพื้นที่เศรษฐกิจต่างๆ โดยเชื่อมโยงระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยที่มีความเชี่ยวชาญและตอบสนองต่อการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจต่างๆ กับสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียน

(5) ส่งเสริมให้อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทยไปสอน/วิจัย/ให้บริการวิชาการ/ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแก่สถาบันอุดมศึกษาในอาเซียน

3) กิจกรรม/โครงการที่ สกอ. ควรริเริ่ม/สนับสนุน/กำหนดนโยบาย

(1) การพัฒนาศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนและความเคลื่อนไหวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและกิจกรรมสัมพันธ์

(2) การส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมวิชาการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาคมอาเซียน

(3) การจัดประชุมผู้บริหารระดับสูงด้านอุดมศึกษาของอาเซียนเพื่อสนับสนุนการสร้างกลไกเพื่อความกลมกลืน(Harmonization) ของระบบอุดมศึกษาแห่งอาเซียน

(4) การให้บริการการศึกษาและฝึกอบรมทางวิชาการและวิชาชีพแก่ประเทศสมาชิกอาเซียน

(5) จัดตั้งหน่วยงานในสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาดำเนินการเกี่ยวกับอาเซียนโดยตรงเพื่อเป็นหน่วยประสานงานกระตุ้นให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์และทำงานร่วมกับองค์กรที่มีอยู่แล้วในอาเซียนให้เกิดความเข้มแข็ง

(6) การพัฒนาความเข้มแข็งด้านภาษาไทยและกฎหมายไทยรวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับเอกลักษณ์ของประเทศสมาชิกอาเซียน

2.2.5 ประเด็นความห่วงใยนักศึกษาไทยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ส่งผลให้ประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศต้องเตรียมการเพื่อให้นักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนของแต่ละประเทศให้มีความพร้อมรองรับต่อการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น สำหรับนิสิต นักศึกษาในประเทศไทยคณะกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษานอกชั้นเรียน เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ (มปป.) ได้ให้ข้อคิดเห็นในประเด็นความห่วงใยต่อการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนิสิตนักศึกษาไทย อยู่หลายประการ ดังนี้

2.2.5.1 นักศึกษาไทยตระหนักในเรื่องนี้น้อยมาก และขาดการเตรียมการที่ดี ส่วนใหญ่ยังใช้ชีวิตแบบไม่เตรียมการ เพราะขาดการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์อนาคต อาจจะพอรู้ความเคลื่อนไหวบ้างแต่ไม่รู้ว่าสถานการณ์อนาคตมีความเกี่ยวข้องกับตนเองอย่างไร บางส่วนที่พอจะทราบบ้างก็พบว่ายังขาดการเตรียมการส่วนใหญ่มองว่าไว้ถึงเวลาค่อยปรับตัว

2.2.5.2 นักศึกษาไทยมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษทั้งในด้านการพูด อ่าน เขียนในภาพรวมยังขาดทักษะที่ดีขณะที่ภาษาอังกฤษถูกกำหนดให้เป็นภาษากลางของอาเซียน สถานการณ์เช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันกับบัณฑิตจากประเทศเพื่อนบ้านที่คาดว่าจะเข้ามาสมัครงานในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นในอนาคต และในอนาคตสถานประกอบการย่อมต้องการบัณฑิตที่มีทักษะทางภาษาอังกฤษสูงเพิ่มมากขึ้นการมีงานทำของนักศึกษาไทยจึงเป็นประเด็นน่าเป็นห่วงในอนาคต

2.2.5.3 นักศึกษาไทยมีกระบวนการเรียนรู้ ยังเป็นไปเพื่อในรูปแบบของการเรียนเพื่อให้ได้ปริญญามากกว่าเรียนเพื่อให้ตนเองมีศักยภาพ ขณะที่นักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้านให้ความสำคัญต่อการเรียนสูงมากจึงน่าเป็นห่วงสำหรับนักศึกษารุ่นใหม่ในอนาคตที่ยังประมาทกับสถานการณ์และศักยภาพของบัณฑิตจากประเทศเพื่อนบ้าน

2.2.5.4 นักศึกษาไทยรุ่นใหม่ซึ่มีค่านิยมใหม่ๆ ที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ของตนเอง ไม่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันที่ดีในสังคม เช่น รักเสรีภาพ ความเป็นปัจเจกชนสูง แสดงออกซึ่งภาวะอารมณ์อย่างขาดความยับยั้งชั่งใจ เรียนเพื่อรวย ขาดความรับผิดชอบในตนเอง

ที่มากพอ ฯลฯ ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการใช้ชีวิตภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

2.2.6 แนวทางการพัฒนาการอุดมศึกษาไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การก้าวสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 การอุดมศึกษาของไทยได้ปรับตัว พัฒนา และวางแนวนโยบายเตรียมพร้อม เพื่อรองรับสภาพการแข่งขันที่จะรุนแรงขึ้น โดยอรุณ (2557) ได้ให้ข้อคิดเห็นและแนวทางการพัฒนาการอุดมศึกษาไทยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไว้ดังนี้ ภาพรวมการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตของไทย มีทั้ง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส รวมถึงวิกฤต ที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน โดยจุดแข็งของการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตของไทย อยู่ที่ยุทธศาสตร์ แผนงาน มีกฎ ระเบียบที่ชัดเจนเพื่อกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการศึกษาของไทย อาทิ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546 เป็นต้น นอกจากนี้ภาครัฐได้จัดสรรงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการที่สูงมาก เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศในอาเซียน และมีขั้นตอนการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ขณะเดียวกัน การศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตของไทย ยังมีจุดอ่อน ที่ไม่ควรมองข้ามได้แก่ การขาดความต่อเนื่องในเชิงนโยบาย กล่าวคือ รัฐบาลที่ผ่านมามีความต่อเนื่องในเชิงนโยบาย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตัวรัฐมนตรี หรือรัฐบาล ส่วนระบบการประเมินผลของการศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตของไทย นั้นมีความซับซ้อน แม้ว่ามีหลายหน่วยงานในการตรวจประเมินคุณภาพ หากแต่ไม่ได้ช่วยให้เกิดการพัฒนาในเชิงคุณภาพ ยิ่งกว่านั้นคือ การปฏิรูปการศึกษาของไทยยังขาดการบูรณาการ นั่นคือให้หลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมกับภาคการศึกษาที่ต้องจัดทำหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานมากขึ้น เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาของไทยในเวทีอาเซียน เนื่องจากภูมิรัฐศาสตร์ประเทศไทยตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคอาเซียน จึงเหมาะกับการสร้างความร่วมมือทางวิชาการในกลุ่มอาเซียน ส่งเสริมการวิจัยในระดับนานาชาติและพัฒนาร่วมกันในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อลดวิกฤตการศึกษาไทยในประเด็นคุณภาพบัณฑิตต่ำ กล่าวคือ ปัจจุบันมีหลายทางเลือกในการศึกษามากขึ้น และเน้นในเชิงพาณิชย์ หากแต่ขาดการควบคุมคุณภาพของการศึกษา ส่งผลให้ปริมาณบัณฑิตมีมากกว่าตำแหน่งงาน เนื่องจากเน้นการผลิตบัณฑิตในคณะวิชาที่สร้างรายได้ให้กับมหาวิทยาลัยนั้นๆ แต่ลืมนึกถึงความต้องการของตลาดแรงงานที่แท้จริงประกอบกับสภาพเศรษฐกิจผันผวนตลอดเวลาส่งผลให้เกิดการว่างงานมากขึ้น และ หลายภาคส่วนเริ่มตั้งคำถามกับการศึกษาของไทย ในกรณีอุดมศึกษาของไทยถูกจัดอยู่ในอันดับ 8 ในกลุ่มอาเซียนซึ่งชี้ให้เห็นว่าการศึกษาไทย มีคุณภาพต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่าง สาธารณรัฐสิงคโปร์ สหพันธรัฐมาเลเซีย บรูไนดารุสซาลาม สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา ดังนั้นการศึกษาไทยจึงต้องเร่งปรับปรุงให้อยู่ในระดับแนวหน้าของกลุ่มประเทศอาเซียน โดยประเด็นที่จะต้อง พัฒนาดังมีรายละเอียดดังนี้

2.2.6.1 ระดับนโยบาย

1) การปรับตัวและการเตรียมความพร้อมของรัฐบาลในเชิงนโยบาย คือ กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาควรมีนโยบายและแผนยุทธศาสตร์รองรับการเตรียมความพร้อมของการศึกษาไทยในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งที่ผ่านมายังขาดความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งควรมีนโยบายในการ

ปรับตัวและการเตรียมความพร้อมการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแก่มหาวิทยาลัยในประเทศไทย อย่างเป็นรูปธรรม โดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ต้อง กระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษาเกิดความตื่นตัว พัฒนานิสิตนักศึกษาบัณฑิต เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นและตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียนตามกฎหมายอาเซียน ซึ่ง จะทำให้การเปิดเสรีการค้าบริการด้านอุดมศึกษาและการบูรณาการการเป็นประชาคมอาเซียนเป็น ปัจจัยสำคัญในการจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 เพื่อให้ระบบอุดมศึกษา เตรียมพร้อมในการรองรับให้ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษาต้องกำหนดให้เพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล โดยพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษในระดับสากล โดยพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษในระดับที่ใช้งานได้ พร้อมทั้งพัฒนาด้านวิชาชีพ และการทำงานข้ามวัฒนธรรม พัฒนาความเข้มแข็งของ สถาบันอุดมศึกษาและส่งเสริมบทบาทของอุดมศึกษาไทยในประชาคมอาเซียนทั้งในเชิงบวกและเชิง ลบ ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

2) สถาบันระดับอุดมศึกษาต้องเสริมหลักสูตรในทุกคณะและภาควิชาให้ นักศึกษาตระหนักในเรื่องของอาเซียน รายวิชาที่เจาะลึกเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและ วัฒนธรรมของประเทศอาเซียนและเพิ่มการเรียนภาษาในกลุ่มอาเซียนเสริมเข้าไป อุดมศึกษาในฐานะ องค์การคลังสมองของชาติต้องเตรียมกำลังคนของชาติให้พร้อม หากคุณภาพบัณฑิตไทยสู่บัณฑิต ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ได้ประเทศไทยจะสูญเสียตลาดแรงงานให้กับแรงงานต่างชาติ บัณฑิตไทยที่ จบออกมาจะต้องเผชิญกับปัญหาการตกงานมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตามมา อีกทั้งมหาวิทยาลัยไทยควรตื่นตัวในการพัฒนานักศึกษา บัณฑิต บุคลากร หลักสูตร เพื่อ เตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาอาจจัดตั้ง “ศูนย์ อาเซียนศึกษา” (ASEAN Studies Center) ขึ้นเพื่อช่วยเตรียมความพร้อมการศึกษาไทยสู่ประชาคม อาเซียนเตรียมความพร้อมเป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จครบวงจร (One-stop Service) ด้านอาเซียน ใน ภูมิภาคมีการสร้างฐานความรู้อาเซียนที่สมบูรณ์ให้เป็นแหล่งอ้างอิง เชื่อมโยง เชิงเครือข่ายฐานข้อมูล ต่างๆ จัดกิจกรรม กระตุ้นความเป็นอาเซียน (ASEAN Alert)

2.2.6.2 ระดับปฏิบัติการ

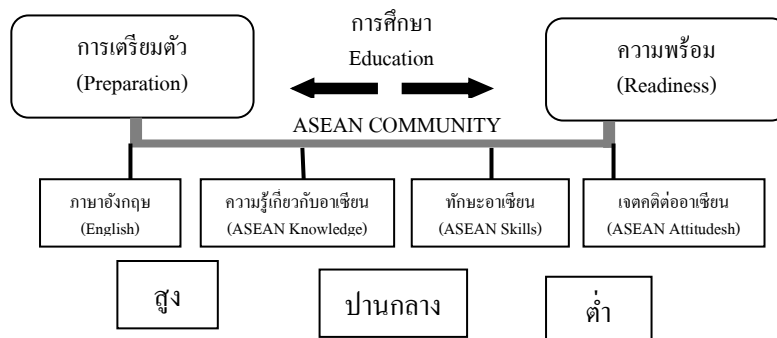
1) คณาจารย์/ผู้สอน ต้องเปิดกว้างสู่โลกภายนอก ต้องพัฒนาเพิ่มขีดความ สามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล ส่งเสริมโครงการแลกเปลี่ยน นักศึกษา พัฒนา อาจารย์และบุคลากร สู่ระดับสากล พัฒนาหลักสูตรและการเรียน การสอน เพื่อยกระดับอุดมศึกษา ไทยให้เข้มแข็งสอดคล้องการพัฒนาของประชาคมอาเซียน รวมถึงการปรับตัวด้านการเตรียมความพร้อม ของอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา คือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ต้องพัฒนาศักยภาพของ ตนเอง ทางด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุง ศิลป วัฒนธรรม โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษากลางของการสื่อสารในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งพบว่า ระบบมหาวิทยาลัยยังไม่มีระบบการเสริมสร้างและสนับสนุน ให้พนักงานมหาวิทยาลัยได้มีการพัฒนา ศักยภาพของตนเองทั้งทางด้านภาษาและการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปอย่างเพียงพอต่อการรองรับ การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2) นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจหรือตระหนักถึงเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพราะการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนผลที่จะเกิดขึ้นตามมาคือ การเปิดเสรีการค้า บริการการศึกษา มีการขยายตัวการศึกษาข้ามพรมแดนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกว้างขวางขึ้น การเคลื่อนย้าย องค์ความรู้กำลังคนนักศึกษา และบุคลากรศึกษามีความสะดวกขึ้นด้วยและการปรับตัวด้านการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา คือ นักศึกษานั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเรียนรู้ปรับตัวและเตรียมความพร้อมรับกับสถานการณ์ในอนาคต เช่น นักศึกษาต้องมีความสนใจและตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการรวมตัวของประเทศต่างๆ สู่ประชาคมอาเซียนในส่วนของข้อดีและข้อเสียอย่างเข้าใจ การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน ซึ่งสังคมยุคใหม่จะสะท้อนความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเรียนรู้ของนักศึกษายุคใหม่จำเป็นต้องปรับทั้งกระบวนการเรียนรู้ ปรับทัศนคติที่จะต้องตระหนักถึงความเป็นชาติการปรับกระบวนการเรียนรู้ยุคใหม่ควรเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย อย่างคนรู้เท่าทันสถานการณ์ การสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ต่างวัฒนธรรมได้ และเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกันพร้อมทั้งสร้างโอกาสเรียนรู้ภาษาต่างประเทศต้องเพิ่มทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้มากขึ้นให้สามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี

3) การปรับตัวและการเตรียมความพร้อมของชุมชนท้องถิ่นในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะชุมชนถือเป็นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญ หากชุมชนท้องถิ่นไม่มีมาตรการหรือแผนรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนก็จะเกิดความเสียเปรียบทางการแข่งขันด้านภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ตลอดจนการสร้างชุมชนเศรษฐกิจอาเซียนที่จำเป็นต้องมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์ในการบูรณาการเชื่อมโยงเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียนให้เข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยชุมชนต้องมีกลไกและสถาบันการศึกษาต่างๆ ในท้องถิ่นนั้นต้องมีการสนับสนุน ในการประสานงานและการดำเนินการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนแก่ผู้นำชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้และปรับตัวในการวางแผนชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

2.2.7 ความพร้อม และการเตรียมตัว ด้านการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

จันทร์พา (2557) ได้ศึกษาความพร้อมและการเตรียมตัวทางด้านการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อรองรับการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในปีพุทธศักราช 2558 และสร้างโมเดลเพื่อใช้ในการศึกษาโดยใช้ชื่อว่า โมเดลความพร้อมและการเตรียมตัวทางด้านการศึกษาเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โมเดลที่สร้างขึ้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญสี่องค์ประกอบ คือ ภาษาอังกฤษ (English) ความพร้อมทางด้านการให้ประชาชนของตนมีความรู้เกี่ยวกับอาเซียน (ASEAN Knowledge) ด้านทักษะที่จำเป็นต่อการสร้างประชาคมอาเซียน (ASEAN Skills) และด้านเจตคติที่ส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียน (ASEAN Attitudes)

ภาพที่ 2.1 โมเดลความพร้อมและการเตรียมตัวทางการศึกษาเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
ที่มา : จันทรพา (2557)

ทั้งนี้ จันทรพา (2557) ได้กล่าวถึง ส่วนมูลเหตุการณที่กำหนดให้มืองค์ประกอบทั้งสี่ มีคำอธิบายดังต่อไปนี้ ในเรื่องของภาษากลางของอาเซียนนั้น ถือเป็นองค์ประกอบแรกและสำคัญ กฎบัตรอาเซียนเองแม้ไม่ได้กำหนดว่าชาวอาเซียนต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร แต่ภาษาอังกฤษคือภาษากลางของโลกและใน Roadmap ของอาเซียนมีการระบุถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับอาเซียน (Knowledge about ASEAN) ก็ถือเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญในการสร้างประชาคมอาเซียน และที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าความรู้เกี่ยวกับอาเซียนคือทักษะ (skills) และเจตคติต่ออาเซียนและการสร้างประชาคมของอาเซียน โดยมีผลการวิเคราะห์ภาพรวมของแต่ละประเทศ เน้นความพร้อมและการเตรียมตัวในสี่ด้าน คือ ด้านภาษาอังกฤษ (English) ด้านความรู้เกี่ยวกับอาเซียน (ASEAN Knowledge) ด้านทักษะเพื่อส่งเสริมการสร้างประชาคม (ASEAN Skills) และด้านเจตคติที่มีต่อการรวมกันเป็นประชาคมอาเซียน (Attitudes towards ASEAN Integration) ไว้ดังนี้ (จันทรพา, 2557)

2.2.7.1 ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม (Negara Brunei Darussalam)

ความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษ บรูไนมีความพร้อมในการใช้ภาษาอังกฤษ ที่ถือว่าไม่น้อยหน้าชาติสมาชิกอื่นๆ จากข้อมูลเบื้องต้นบรูไนมีการใช้ภาษาอังกฤษสูง แม้ว่าบรูไนจะกำหนดให้ใช้ภาษามาเลย์เป็นภาษาประจำชาติ แต่ภาษาอังกฤษก็มีการใช้อย่างกว้างขวาง ภาษาที่ใช้เป็นสื่อการสอนมีสองภาษาคือ ส่วนใหญ่ใช้ภาษามาเลย์และภาษาอังกฤษ แม้บรูไนจะมีแรงงานต่างชาติที่สูงมากแต่การติดต่อสื่อสารระหว่างแรงงานกับชาวบรูไนมีไม่มากนัก

ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน ด้วยขนาดที่เล็กของประเทศและประชากรเพียงประมาณสี่แสนคน บรูไนมีความพร้อมสูงในด้านของการศึกษา ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล หนึ่งในผู้เชี่ยวชาญด้านอาเซียนเคยแสดงทรรศนะเอาไว้ว่า “บรูไนเป็นประเทศเล็กๆ ไม่ค่อยมีปัญหาในการทำมาหากันกับอาเซียน วันเดียวก็เดินไปถึงหมดแล้ว เพราะฉะนั้น บรูไนเป็นประเทศที่ปรับตัวได้เร็วในการที่ให้ความรู้ บรูไนรู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนเป็นประธานอาเซียน แล้วก็จัดการหลายๆ อย่างประเทศเล็กๆ แต่ก็จัดใหญ่ได้ นักศึกษาบรูไนที่ผมได้มีโอกาสสัมภาษณ์ พูดคุยเนี่ยก็ทันสมัย เพราะว่าส่วนใหญ่ นักศึกษาบรูไนเรียนต่างประเทศกันหมด คือไม่ได้เรียนในบรูไนแต่เรียนระดับโรงเรียน แล้วก็รัฐบาลก็ส่งไปเรียนทั่วโลก ใครอยากไปเรียนที่ไหนก็ไป พอมีมหาลัยแห่งชาติบรูไนขึ้นมาก็มีส่วนหนึ่งที่เรียนระดับปริญญาตรีแล้วก็ไปต่อโท แล้วรัฐบาลก็ส่งไป เพราะฉะนั้นคนพวกนี้พอกลับมาก็จะมีความเป็น

สากลก็ต้องห่วงเลยว่าเขาจะไม่รู้เรื่องอาเซียนหรือต้องปรับ เขาก็ปรับตัวสุดๆ ประเทศเล็กนิดเดียว เพราะฉะนั้นก็ต้องรองรับการเติบโตของอาเซียนได้อย่างสบายๆ

ทักษะอาเซียน (ASEAN Skills) และเจตคติต่ออาเซียน (Attitudes towards ASEAN Integration) นั้นบรูไนจะยังมีความพร้อมน้อย แม้ว่าชาวบรูไนจะคุ้นเคยกับคนงานชาวต่างชาติแต่เป็นการรู้จักคุ้นเคยในฐานะชาวต่างชาติและแรงงาน

2.2.7.2 ราชอาณาจักรกัมพูชา (The Kingdom of Cambodia)

ความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษ ความพร้อมในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English for Communication) ของราชอาณาจักรกัมพูชา พบว่า มีความพร้อมน้อย เนื่องจากปัญหาความยากจนและระดับการพัฒนาทางการศึกษาที่ต่ำ

ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน การเผยแพร่ของข้อมูลยังมีข้อจำกัด กัมพูชามีปัญหาทางด้านศึกษา ผู้คนส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย อัตราการรู้หนังสือยังต่ำ คือ อยู่ที่ร้อยละ 48 - 50 การพัฒนาด้านศึกษานั้นกัมพูชาได้รับความช่วยเหลือจากต่างชาติสูงเช่นเดียวกับลาว กล่าวโดยสรุป จุดอ่อนด้านการศึกษาของกัมพูชาคือการขาดแคลนทรัพยากรในการพัฒนาประเทศ รายได้ต่อหัวของประชากรต่ำ และยังมีระบบการปกครองแบบกึ่งเผด็จการ ปัญหาการคอร์รัปชัน การเมือง และความบอบช้ำจากสงคราม ความขัดแย้งภายในประเทศ การเข้ามาแทรกแซงของจีนและมหาอำนาจ ทำให้กัมพูชาขาดความเป็นตัวของตัวเอง

เจตคติต่ออาเซียน ในภาพรวมชาวกัมพูชามีเจตคติในทางบวกต่อการสร้างประชาคมอาเซียน

2.2.7.3 สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (The Republic of Indonesia)

ความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษ ชาวอินโดนีเซียกับภาษาอังกฤษ ชาวอินโดนีเซียถือเป็นข้อได้เปรียบบางประการของอินโดนีเซีย เนื่องจาก ทักษะคติของชาวอินโดนีเซียที่มีต่อภาษาอังกฤษไม่ได้เป็นลบและชาวอินโดนีเซียคุ้นเคยกับการเรียนภาษาต่างประเทศ สถานะของภาษาบาฮาซาอินโดนีเซียนั้นคือภาษากลางของประเทศ อีกประการหนึ่งที่ควรนำมาพิจารณาก็คือการที่ภาษาบาฮาซาของอินโดนีเซียนั้นใช้ตัวอักษรโรมัน (Latin Script) ในการแทนเสียง ทำให้คนอินโดนีเซียคุ้นเคยกับระบบการเขียน เช่นคำว่า Nasional(National) Internasional(International) Ekonomi(Economy) และ Teknologi(Technology) เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้คือปัจจัยที่ส่งเสริมความพร้อมของอินโดนีเซียในมิติของภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ชาวอินโดนีเซียส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการใช้ชีวิตท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรม แม้แต่คำขวัญของประเทศก็แสดงออกถึงความหลากหลาย นั่นคือ Unity in Diversity หรือ ความเป็นเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย และจุดเด่นของอินโดนีเซียอีกประการหนึ่ง คือ การมองว่าอาเซียนคือส่วนหนึ่งในยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศอินโดนีเซีย ด้วยขนาดและจำนวนประชากรที่มีถึงร้อยละ 50 ของอาเซียน อินโดนีเซียจึงถือเป็นพี่ใหญ่ของอาเซียน อย่างไรก็ตามทักษะทางภาษาอังกฤษ (English) ของชาวอินโดนีเซียยังไม่มีตัวเลขที่แสดงว่าโดดเด่นในกลุ่มอาเซียน กล่าวคือไม่แตกต่างกับไทยซึ่งอยู่ในกลุ่มต่ำ ซึ่งอาจมาจากปัญหาความยากจนและการเข้าถึงการศึกษา

ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน (ASEAN Knowledge) อินโดนีเซีย มีการให้ความรู้แก่ประชาชนของตนเองและเอาจริงกับเรื่องนี้

เจตคติต่ออาเซียน ในความคิดเห็นของจันทร์พา ทัดภูธร ผู้วิเคราะห์ เชื่อว่า อินโดนีเซียมีเจตคติในทางบวกต่อการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งนี้เนื่องจากการชาวอินโดนีเซียส่วนหนึ่งทำงานในต่างประเทศโดย มีตัวเลขที่ว่ามีชาวอินโดนีเซียกว่า สี่ล้านคนที่ไม่ทำงานต่างประเทศ โดยเฉพาะในมาเลเซีย สิงคโปร์ ซาอุดีอาระเบีย ฮองกง ไต้หวัน คูเวต เป็นต้น เว็บไซต์ของสำนักข่าว Antana ของอินโดนีเซียมีการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนบ่อยมาก อินโดนีเซียถือว่าอาเซียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกำหนดนโยบายของชาติ

2.2.7.4 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (The Lao People's Democratic Republic)

ความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษ ลาวยังมีปัญหาเกี่ยวกับภาษาอังกฤษอยู่มาก ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาของลาวยังบ่งบอกว่าลาวมีความพร้อมน้อย เช่น การเข้าถึงการศึกษา เป็นต้น ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาต่างประเทศของชาวลาว และ ปัญหาหลักของลาวคือการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตามสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ ดังจะเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของนาย Sensomphone Viravouth ที่ว่า “ปัจจุบัน นักเรียนระดับประถมศึกษาบางคน เรียนโปรแกรมสองภาษา (Bilingual Curriculum) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะต้องเรียนภาษาอังกฤษ ผู้ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนต้องเรียนภาษาของเพื่อนบ้าน รวมถึงภาษาไทยและเวียดนาม

ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้จัดการศึกษาเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน แก่ทุกภาคส่วนทั้งภาคการผลิต เพื่อให้ประเทศสามารถปรับตัวได้ทัน

เจตคติต่ออาเซียน ลาวนั้นมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมอาเซียนและสร้างประชาคมอาเซียน แต่ลาวยังขาดปัจจัย เช่น ระบบการศึกษาที่ยังล้าหลัง ขาดเงินทุนสนับสนุน ยังคงต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศอีกมาก

2.2.7.5 สหพันธรัฐมาเลเซีย (The Federation of Malaysia)

ความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษ ในฐานะอดีตอาณานิคมของอังกฤษ ภาษาอังกฤษถือเป็นจุดแข็งของมาเลเซีย แม้นโยบายเกี่ยวกับภาษาของมาเลเซียจะเปลี่ยนแปลงโดยหันมาให้ความสำคัญกับภาษามลายูก็ตาม นายกรัฐมนตรีของมาเลเซียเคยได้ะ เสรี นาจิบ ราซัค ได้ให้ความสำคัญกับทั้งภาษาอังกฤษและภาษาบาฮาซา มาเลเซีย “เราต้องมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโลกมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่า หากเราเรียนภาษาอังกฤษ เราจะไม่ให้ความสนใจกับภาษาบาฮาซาของเรา”

ความล้มเหลวของนโยบาย PPSMI หรือนโยบายการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์โดยใช้ภาษาอังกฤษ ชาวมาเลเซียที่พูดภาษามลายูต่อต้าน นโยบายนี้เริ่มในปี 2003 และจะสิ้นสุดลงในปี 2012 อย่างไรก็ตาม มาเลเซียยังมุ่งสร้างคนที่สามารถสื่อสารได้โดยใช้ภาษาสากลไม่หยุดยั้ง

มาเลเซียมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้ามาก การที่มาเลเซียมีเป้าหมายในการเป็นประเทศพัฒนาแล้ว (developed country) ใน ค.ศ. 2020 ทำให้การพัฒนาทักษะของชาวมาเลเซีย (Malaysians) มีทิศทางและความชัดเจนในการมุ่งมั่นพัฒนาประเทศ จุดเด่นของมาเลเซียคือการ

บังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) ของมาเลเซียที่มีประสิทธิภาพสูงไม่แพ้สิงคโปร์ อาจเป็นดัชนีให้เห็นถึงระบบการศึกษาที่สร้างคนให้มีทักษะในการอยู่ร่วมกัน

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มาเลเซียได้รับจากการสร้างประชาคมอาเซียน มีสูง และมาเลเซียเองก็มีความพร้อมสูงเช่นกัน ทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่มาเลเซียวิตกกังวลก็คือ การไหลบ่าของแรงงานต่างชาติในมาเลเซียอันจะทำให้สมดุลทางชาติพันธุ์เปลี่ยนแปลงไป

เจตคติต่ออาเซียน ปัญหาของมาเลเซียคือเจตคติ อันเนื่องมาจากนโยบายการให้ความช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์มาเลย์ ผลการสำรวจถึงการเปิดกว้างทางวัฒนธรรมในอดีตระบุว่า มาเลเซียมีระดับการปิดกั้นทางวัฒนธรรมที่ต่ำกว่า สิงคโปร์และไทย แม้ว่ามาเลเซียจะได้เอ่ยถึงเสมอในฐานะที่เป็นชาติที่เป็นพหุวัฒนธรรมแต่ในความเป็นจริงแต่ละกลุ่มยังมีความแตกต่างกันอยู่มาก

2.2.7.6 สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (Republic of the Union of Myanmar)

ความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษ พม่าเคยอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษภาษาอังกฤษจึงไม่ใช่ปัญหาของชาวพม่า ในอดีตภาษาอังกฤษมีความสำคัญยิ่งปัจจุบันก็ยังสำคัญอยู่ สิ่งหนึ่งที่เราให้ความสำคัญคือการเอาใจใส่ของการศึกษาภาคเอกชน ซึ่งเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในพม่า อันเป็นผลมาจากปัญหาของประเทศพม่า

ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนและประชาคมอาเซียน ระบบการศึกษาของพม่ากับการให้ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนและประชาคมอาเซียน พบว่า ไม่มีข้อมูลมากนักเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะที่ส่งเสริมต่อการสร้างประชาคมอาเซียน เนื่องจากประชาชนชาวพม่าย่อมได้ประโยชน์หากพม่าเข้าไปมีส่วนในการสร้างประชาคมอาเซียนจึงอนุมานได้ว่าพม่าเป็นอีกชาติหนึ่งในอาเซียนที่มีความแตกต่างและหลากหลายทางชาติพันธุ์ แม้ข้อมูลที่รับรู้เกี่ยวกับพม่าจะมีอย่างจำกัดแต่จากการค้นคว้าทำให้ทราบว่า ชาวพม่าโดยส่วนใหญ่ต้องการร่วมมือกับอาเซียน มีชาวพม่าจำนวนไม่น้อยที่แสวงหาโอกาสที่ดีกว่าในชีวิตโดยการทำงานในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ

เจตคติต่ออาเซียน จากการศึกษาตอบได้กว้างๆ ว่าจะจะเป็นบวกมากกว่าลบในภาพรวมพบว่า ประเทศที่มีการเตรียมตัวมากที่สุดน่าจะเป็นเมียนมาร์ ทั้งนี้เนื่องจากเมียนมาร์รู้ตัวดีว่ามีความพร้อมน้อย และขาดงบประมาณในการพัฒนาประเทศ และแน่นอนการศึกษาของพม่ายังขาดเงินงบประมาณในการดำเนินการงบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาลนั้นเปรียบได้กับการป้อนเมล็ดงาให้กับช้างกิน แม้ปัจจุบันพรรค NLD ของนางออง ซาน ซูจี จะได้รับการเลือกตั้งเข้าไปในสภาแต่ปัญหาความขัดแย้งและความยากจนยังมีอยู่มาก การเปิดประเทศสู่โลกตะวันตกของเมียนมาร์มีแนวโน้มที่จะนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่ชีวิตความเป็นอยู่ของประเทศ

2.2.7.7 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (The Republic of Philippines)

ความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษ รัฐธรรมนูญ ค.ศ.1987 ระบุให้ภาษาประจำชาติของชาวฟิลิปปินส์ คือภาษาฟิลิปปินส์และภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ ฟิลิปปินส์ใช้นโยบายสองภาษา โดยกำหนดเอาไว้ในนโยบายการศึกษาปี 1974 (ปรับปรุง 1987) ให้ภาษาอังกฤษและฟิลิปปินส์เป็นภาษาของการศึกษาและภาษาอย่างเป็นทางการของการเรียนรู้หนังสือฟิลิปปินส์มี

จุดแข็งและมีความโดดเด่นที่สุดในความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ ในอดีตจะพบว่า นักศึกษาไทยนิยมไปเรียนที่ฟิลิปปินส์ เนื่องจากมีการเรียนโดยใช้ภาษาอังกฤษ และในอดีตนั้น แม้ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยในฟิลิปปินส์จะไม่ใช่ว่าเป้าหมายหลักในการศึกษาต่อต่างประเทศของไทยแต่ฟิลิปปินส์ยังคงเป็นจุดหมายปลายทางในการศึกษาของนักศึกษาต่างชาติ ด้วยปัจจัยค่าใช้จ่ายที่ถูกลงกว่าสหรัฐอเมริกาหรือออสเตรเลียและมีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน และการที่ฟิลิปปินส์ ยังคงเป็นจุดหมายปลายทางในการศึกษาของนักศึกษาต่างชาติแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของฟิลิปปินส์ทางการศึกษา

ทักษะอาเซียน และเจตคติต่ออาเซียน ข้อมูลไม่เพียงพอที่จะระบุได้ว่าฟิลิปปินส์มีการเตรียมตัว และความพร้อมมากเพียงใด ปัญหาหนึ่งที่ฟิลิปปินส์ต้องเผชิญอยู่คือความยากจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่องว่างรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจน ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีการส่งออกแรงงาน กอปรกับการที่คนฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษและยังมีความสามารถทางภาษา ทำให้ฟิลิปปินส์มีศักยภาพสูงและคนส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่ออาเซียน อีกทั้งชาวฟิลิปปินส์ยังได้ชื่อว่าเป็นคนที่เป็นมิตรกับชาวต่างชาติ จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่นักศึกษาต่างชาติหลายคนเลือกมาเรียน และเมื่อวิเคราะห์ในเชิงสังคมพบว่า ฟิลิปปินส์ส่งออกแรงงานไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก การที่อาเซียนมีข้อตกลงการเปิดตลาดแรงงานย่อมส่งผลดีต่อแรงงานฟิลิปปินส์ ดังนั้นคนฟิลิปปินส์ย่อมสนับสนุนแนวทางการสร้างประชาคมอาเซียน

2.2.7.8 สาธารณรัฐสิงคโปร์ (The Republic of Singapore)

ความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษ สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นรัฐที่มีองค์ประกอบทางชาติพันธุ์ที่หลากหลาย และเพื่อบูรณ์การสร้างความปลอดภัยของคนในชาติสิงคโปร์จึงใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการและภาษาในการเรียนการสอน ผลการสอบความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษของสิงคโปร์อยู่ในระดับสูงซึ่งแสดงว่ามีความพร้อมทางด้านภาษาสูง สิงคโปร์เป็นประเทศที่ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติอื่นใด นอกจากความสามารถและประสิทธิภาพของคนสิงคโปร์ คนสิงคโปร์จึงให้ความสำคัญยิ่งต่อการศึกษา การพัฒนาคนให้มีความสามารถและคุณธรรม อาจกล่าวได้ว่า สิงคโปร์มีความพร้อมมากที่สุดในส่วนของการศึกษา ในส่วนของอาเซียน สิงคโปร์ให้ความสำคัญยิ่งต่อการสร้างประชาคมอาเซียน และยุทธศาสตร์ของสิงคโปร์คือการเจริญเติบโตไปพร้อมกับอาเซียน

ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนและประชาคมอาเซียน ผลการสอบวัดความสามารถของนักเรียนระดับมาตรฐานโลก เช่น PISA สูงที่สุดในกลุ่มอาเซียน แสดงว่าพลเมืองใฝ่รู้จึงอาจบ่งชี้ได้ว่าชาวสิงคโปร์มีความรู้เกี่ยวกับอาเซียนในระดับดี

ทักษะอาเซียน หากพิจารณาจากความสำเร็จทางการค้า นักธุรกิจคือผู้ที่สามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ดี สิงคโปร์มีความรุ่งเรืองทางการค้าสูง แสดงว่าพลเมืองมีทักษะการเจรจาต่อรอง และความเป็นผู้นำ สิงคโปร์มีความสงบร่มเย็น และมีสังคมแบบพหุวัฒนธรรมย่อมแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการความ

เจตคติต่ออาเซียน อยู่ในระดับปานกลาง สิงคโปร์เปิดประเทศต้อนรับแรงงานชาวต่างชาติมานานพอสมควร จึงไม่แปลกที่การสำรวจถึงทัศนคติของคนสิงคโปร์จะพบว่ายัง

สองจิตสองใจในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้เนื่องจากขนาดของประเทศ การจัดการด้านแรงงานจึงเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญ

2.2.7.9 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (The Socialist Republic of Viet Nam) เวียดนามเร่งพัฒนาประเทศหลังสงครามของเวียดนาม ภายใต้นโยบาย Doi Moi ตั้งแต่ปี 1986 ดังนั้นการเข้าไปมีส่วนในการดำเนินการของอาเซียนย่อมมีความหมายต่อการพัฒนาชาติของเวียดนาม ความปรารถนาสูงสุดของเวียดนามคือ การพัฒนาประเทศให้เจริญมั่งคั่งและความเป็นอิสระ เอกราชจากการอยู่ภายใต้การปกครองของชาติมหาอำนาจ

ความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษ เวียดนามมีความพร้อมไม่แตกต่างจากประเทศไทยคือ มีความพร้อมน้อย โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น ระดับการพัฒนาทางการศึกษา ผลสอบภาษาอังกฤษ ซึ่งเวียดนามตระหนักในปัญหานี้จึงเร่งการพัฒนาภาษาอังกฤษอย่างจริงจัง ภาษาอังกฤษ (English) เวียดนามยกเลิกการใช้ตัวอักษร (Script) จีนในการเขียนภาษาของชาติ หันไปให้ตัวอักษรโรมัน เช่นเดียวกับภาษาอังกฤษ ญี่ปุ่นสร้างภาษาขึ้นมาใหม่ จีนสร้าง Pinyin ไทยยังไม่มี เราเคยมีภาษาคาราโอเกะ คือภาษาไทยที่เขียนให้อ่านได้ด้วยอักษรโรมัน (Romanized Thai) หากว่าเราใช้ภาษาโรมันแทนเสียงภาษาไทยเราก็คงต้องทำแบบเดียวกับเวียดนามคือ Modify อักษร โดยเพิ่มสัญลักษณ์ที่แทนเสียงวรรณยุกต์เข้าไป ความสามารถทางภาษาอังกฤษของชาวเวียดนามพบว่า เวียดนามมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเช่นเดียวกับไทย ความขยันและตั้งใจในการเรียนของนักเรียน-นักศึกษาเวียดนามและความคุ้นเคยกับตัวหนังสือภาษาอังกฤษย่อมทำให้เวียดนามเป็นชาติสมาชิกที่น่าสนใจ ในส่วนของภาษาอังกฤษนั้น ผลการทดสอบด้วยข้อสอบมาตรฐานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น TOEFL, IELTS, หรือ TOEIC ของเวียดนามก็ไม่น้อยหน้าชาติใดในอาเซียน

ตารางที่ 2.1 แสดงผลการทดสอบทางภาษาด้วยข้อสอบมาตรฐาน TOEIC TOEFL และ IELTS ของสมาชิกประชาคมอาเซียน

TOEIC	TOEFL	IELTS
446 Vietnam	496 Laos	
471 Indonesia	498 Thailand	5.43 Thailand
524 Thailand	505 Cambodia	5.49 Vietnam
606 Cambodia	511 Vietnam	6.00 Burma

ที่มา : จันทรพา (2557)

สำหรับภาษาฝรั่งเศสในเวียดนาม ความนิยมได้ค่อยๆ ลดลงและเมื่อเวียดนามเปิดตัวกับประเทศตะวันตกมากขึ้น ภาษาอังกฤษได้กลายเป็นภาษาต่างประเทศที่ได้รับความนิยมมากขึ้น แทนที่ภาษาฝรั่งเศส ตามมาด้วยภาษาจีนและญี่ปุ่น เนื่องจากจีนและญี่ปุ่นมีบทบาททางเศรษฐกิจสูงในเวียดนาม

ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนนั้น เวียดนามมีความพร้อมสูง การลงทุนทางการศึกษาที่มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่และความจริงจังในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อีกทั้งเวียดนาม มีลักษณะเฉพาะในการเข้าสู่อาเซียน คือ เวียดนามต้องการให้อาเซียนเป็นกลุ่มที่คอยคานอำนาจทางทหารของจีน

2.2.7.10 ความพร้อมและการเตรียมตัวทางด้านการศึกษาของไทย

ความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษ ไทยมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาจากการลงทุนทางด้านการศึกษาของไทยที่สูง แต่ผลการสอบวัดความสามารถไม่สูงหากเทียบกับบางประเทศในอาเซียน ดังนั้นการเตรียมตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับไทย สำหรับจุดเด่นด้านการศึกษาของไทย คือ ไทยมีความเท่าเทียมกันในด้านการศึกษาและความเป็นสากล

ทักษะอาเซียน ความพร้อมทางทักษะที่ส่งเสริมการสร้างประชาคมอาเซียน ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหาความขัดแย้ง และทักษะความเป็นผู้นำ ความพร้อมของไทยอยู่ในระดับปานกลาง ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน ไทยอยู่ในระดับปานกลาง

เจตคติต่ออาเซียน พบว่า คนไทยบางส่วนเป็นกังวล บางส่วนมองว่าดี ซึ่งหากคนไทยมองการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในด้านดี ความพร้อมของไทยก็จะอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 2.2 แสดงภาพรวมความพร้อมและการเตรียมตัวของชาติสมาชิกอาเซียน

ประเทศ	ภาษาอังกฤษ	ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน	ทักษะอาเซียน	เจตคติต่ออาเซียน	ภาพรวม
บรูไน	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง (9)
พม่า	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ (7)
มาเลเซีย	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง (8)
สิงคโปร์	สูง	สูง	สูง	ปานกลาง	สูง (11)
เวียดนาม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง (9)
ลาว	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ต่ำ (7)
กัมพูชา	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ (6)
อินโดนีเซีย	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง (8)
ฟิลิปปินส์	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง (10)
ไทย	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง(8)

ที่มา : จันทรพา (2557)

จากตารางที่ 2.2 การให้คะแนนความพร้อมพิจารณาจากตัวบ่งชี้เท่าที่จะมีข้อมูลตัวเลขระดับความพร้อมทางการศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1 หมายถึงมีความพร้อมน้อย 2 หมายถึงปานกลาง และ 3 หมายถึงสูง เมื่อนำตัวเลขแต่ละมิติมารวมกันจะได้เป็นตัวเลขรวม โดยมีคะแนนเป็นช่วงดังนี้ 4 - 6 หมายถึงมีความพร้อมในระดับต่ำ 7 - 9 ระดับปานกลาง ส่วน 10 - 12 หมายถึงมีความพร้อมในระดับสูง

2.3 แนวคิดการพัฒนานักศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

ในการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผู้วิจัยได้ศึกษา กรอบแนวคิด เพื่อใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

2.3.1 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF: HEd) คือ กรอบที่แสดงระบบคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาของ ประเทศซึ่งประกอบด้วย ระดับคุณวุฒิการแบ่งสายวิชา ความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิระดับหนึ่ง ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิ ลักษณะของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิปริมาณการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้ในการเปิดโอกาสให้เทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3.1.1 หลักการสำคัญของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

1) ยึดหลักความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ตลอดจนมาตรฐานการศึกษาของชาติและ มาตรฐานการ อุดมศึกษา โดยมุ่งให้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายในการ พัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา ได้อย่าง เป็นรูปธรรม เพราะกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามีแนวทางที่ชัดเจนในการ พัฒนาหลักสูตร การปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนของอาจารย์การเรียนรู้ของนักศึกษา ตลอดจนการวัด และประเมินผล การเรียนรู้เพื่อให้มั่นใจว่า บัณฑิตจะบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังได้จริง

2) มุ่งเน้นที่มาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต (Learning Outcomes) ซึ่งเป็นมาตรฐาน ขั้นต่ำเชิงคุณภาพ เพื่อประกันคุณภาพบัณฑิตและสื่อสารให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าใจและ มั่นใจถึงกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยเริ่มที่ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา คือ กำหนด มาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่คาดหวังไว้ก่อน หลังจากนั้นจึงพิจารณาถึงองค์ประกอบ อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้บัณฑิตบรรลุถึงมาตรฐานผลการ เรียนรู้นั้นอย่างสอดคล้องและส่งเสริมกันอย่างเป็นระบบ

3) มุ่งที่จะประมวลกฎเกณฑ์และประกาศต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไว้แล้วเข้าด้ วยกันและ เชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งจะสามารถอธิบายให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับ ความหมายและความมีมาตรฐานในการจัดการศึกษาของคุณวุฒิหรือปริญญาในระดับต่างๆ

4) มุ่งให้คุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาใดๆ ของประเทศไทย เป็นที่ยอมรับ และเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากกรอบ มาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาจะช่วยกำหนดความมีมาตรฐานในการจัดการศึกษาในทุกขั้นตอน อย่างเป็น ระบบ โดยเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการเรียน การสอน ๓ ได้อย่างหลากหลาย โดยมั่นใจถึงผลผลิตสุดท้ายของการจัดการศึกษา คือ คุณภาพของ บัณฑิตซึ่งจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและ

ภาคภูมิใจ เป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต และเป็นคนดีของสังคม ช่วยเพิ่มความเข้มแข็งและขีดความสามารถ ในการพัฒนาประเทศไทย

2.3.1.2 มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จากหลักการสำคัญของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติว่าเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตภายหลังจากการศึกษา จึงนำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ทั้ง 6 ด้าน มาใช้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัย โดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) ได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ไว้ดังนี้

1) ด้านคุณธรรมจริยธรรมสามารถจัดการปัญหาทางด้านจริยธรรม และวิชาชีพซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจทางค่านิยมด้วยวิถีทางที่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น ได้อย่างสอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณทางวิชาชีพ แสดงออกถึงพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางค่านิยม และการจัดลำดับความสำคัญ แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริตอย่างสม่ำเสมอ และบูรณาการได้อย่างสมดุลเหมาะสมระหว่างวัตถุประสงค์ส่วนบุคคล และวัตถุประสงค์ของกลุ่ม เป็นอย่างที่ดีต่อผู้อื่นมีภาวะผู้นำในการทำงาน ในกลุ่มต่างๆ ในครอบครัว และชุมชน

2) ด้านความรู้ มีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวาง และเป็นระบบ รู้หลักและทฤษฎีที่สัมพันธ์กัน ตระหนักในองค์ความรู้ และทฤษฎีในสาขาวิชาการอื่นที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้ที่เรียนในหลักสูตรวิชาชีพมีความคุ้นเคยกับพัฒนาการล่าสุดในระดับแนวหน้าของความรู้ เฉพาะด้านในสาขาวิชาที่ศึกษา รวมทั้งตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา และการต่อยอดองค์ความรู้ ในหลักสูตรที่เตรียมนักศึกษาเพื่อปฏิบัติวิชาชีพ นักศึกษาจะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบ เทคนิคข้อบังคับ รวมถึงวิธีการปรับปรุงให้ทันตามกาลเวลาเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยสามารถส่งเสริมและพัฒนาความรู้ได้โดย การแสวงหาความรู้ด้วย ด้านทักษะทางปัญญา

3) ด้านทักษะทางปัญญา มีความสามารถในการทำวิจัย เข้าใจและสามารถประเมินข้อมูล ค้นหาแนวคิด และหลักฐานใหม่ๆ จากแหล่งข้อมูลที่กว้างขวาง และประยุกต์ข้อสรุปเพื่อแก้ไขปัญหา และข้อโต้แย้งที่แตกต่างกันได้โดยไม่ต้องอาศัยคำแนะนำจากภายนอก สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อน และเสนอแนวทางใหม่ในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงองค์ความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประสบการณ์ภาคปฏิบัติและผลกระทบที่ตามมาจากการตัดสินใจ สามารถประยุกต์ทักษะ และความเข้าใจอันถ่องแท้เหล่านี้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการ และวิชาชีพซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เรียนสำหรับหลักสูตรวิชาชีพ นักศึกษาสามารถใช้กระบวนการปฏิบัติงานที่ทำอยู่เป็นประจำได้อย่างเหมาะสม และแยกแยะสถานการณ์ที่ต้องการแก้ไขปัญหาด้วยนวัตกรรมใหม่ๆ พร้อมกับนำเอาความรู้ความเข้าใจในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้เพื่อสนองตอบต่อสถานการณ์เช่นนั้น

4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบมีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในกลุ่มที่มีสถานการณ์ไม่ชัดเจน และต้องการนวัตกรรมใหม่ๆ ในการ

ดำเนินการ แสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาที่ต้องการความสนใจและกว้างถึงปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเมื่อศึกษาปัญหาและข้อโต้แย้งแล้วสามารถระบุเทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ในการแปลความหมาย และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไข สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูดและการเขียน รู้จักเลือกและใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับปัญหาและกลุ่มผู้ฟังที่แตกต่างกัน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสมเป็นประจำในการเก็บรวบรวมข้อมูล แปลความหมาย และสื่อสารข้อมูลข่าวสารและความคิด

6) ด้านทักษะพิสัย สำหรับสาขาวิชาที่เน้นทักษะทางปฏิบัติต้องเพิ่มมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยโดยทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นความสามารถของนักเรียนหรือผู้เข้ารับการฝึกอบรมในด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ หรือ การกระทำด้วยการแสดงออกต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางร่างกาย และการแสดงออกมาให้เห็นทางด้านร่างกาย ซึ่งเป็นการทำงานของกล้ามเนื้อ ที่อาจซับซ้อนต้องใช้กล้ามเนื้อหลายส่วนประกอบกัน เกิดจากการสั่งงานของสมองซึ่งต้องมีปฏิบัติ

2.3.2 คุณลักษณะของบัณฑิตไทยที่พึงประสงค์ใน ประชาคมอาเซียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาในการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษา โดยได้นำกรอบแนวคิด ของ ัญญลักษณ์ (2555) จากการบรรยายพิเศษหัวข้อ “มาตรฐานวิชาชีพอาเซียน : ความท้าทายที่บัณฑิตไทยต้องไปให้ถึง” ซึ่งได้กล่าวถึง คุณลักษณะของบัณฑิตไทยที่พึงประสงค์ในประชาคมอาเซียน ไว้ 7 ประการดังต่อไปนี้

2.3.2.1 ทักษะและความสามารถใช้ภาษาอังกฤษ-ภาษาประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน อาเซียนได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษจะเป็นภาษากลางของอาเซียน แต่ทิศทางในอนาคตภาษาจีนจะมีความสำคัญสูงจึงควรให้ความสนใจในการศึกษาภาษาจีนเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ควรสร้างโอกาสการเรียนรู้ภาษาประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างโอกาสให้ตนเองสามารถทำงานในประเทศเพื่อนบ้านได้ด้วย

2.3.2.2 ความรู้เกี่ยวกับเพื่อนบ้าน ทั้งในด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่ต่างกัน และสามารถพัฒนาความสามารถในการดำเนินชีวิตภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

2.3.2.3 ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียนและเรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ ของอาเซียนเพื่อทราบทิศทางและนโยบายเกี่ยวกับอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสภาพการจ้างงานและสภาพการทำงาน

2.3.2.4 พัฒนาทักษะฝีมือให้สามารถปรับตัวเข้ากับมาตรฐานการทำงานที่เป็นสากล เพื่อเพิ่มโอกาสให้ตนเองในการทำงานในประเทศอื่น และเพื่อปรับตัวให้ทันต่อรูปแบบการปฏิบัติงาน

ใหม่ๆ ที่เป็นสากล เพราะในอนาคตจะมีการลงทุนจากต่างชาติในประเทศไทยและในภูมิภาคอาเซียนเพิ่มสูงขึ้น

2.3.2.5 พัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีในสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถติดต่อสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากต้องทำงานอยู่ใน Cluster or Network Organization

2.3.2.6 ปรับกระบวนการทัศนการเรียนรู้ในการพัฒนาศักยภาพรอบด้าน การเรียนรู้ควรเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย อย่างคนรู้เท่าทันสถานการณ์ และเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา รู้จักที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มในตนเองทำให้ตนเป็นคนมีศักยภาพรอบด้าน แนวคิดที่ควรส่งเสริมสร้าง คือ การทำให้ตนเองสามารถทำงานได้ทั่วอาเซียน ทั้งทางการเรียนรู้ การเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ การสื่อสาร การมีวินัยในตนเอง การมีภาวะผู้นำ ฯลฯ เพราะคู่แข่งในอนาคตคือคนไทยด้วยกันเท่านั้น แต่รวมถึงการแข่งขันกับคนต่างชาติต่างวัฒนธรรมที่จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

2.3.2.7 สร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะการทำงานกับผู้คนต่างวัฒนธรรม คือ การพัฒนาตนเองให้สามารถทำงานเป็นทีม หรือทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานร่วมกับผู้คนต่างวัฒนธรรม

2.3.3 การเตรียมตัวของนักเรียนรุ่นใหม่ก่อนไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558

ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาในการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษา โดยได้นำกรอบแนวคิด ของ จิรวัดน์ (2556) นักศึกษารุ่นใหม่ควรเตรียมตัวอย่างไร...ก่อนเข้าสู่อาเซียน ซึ่งได้กล่าวถึง ประเด็นที่นักศึกษารุ่นใหม่ควรเตรียมตนเองให้พร้อมรับสถานการณ์ ในอนาคต ไว้ดังต่อไปนี้

2.3.3.1 ควรมีความสนใจและตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการรวมตัวของประเทศต่างๆ สู่ ประชาคมอาเซียน ทั้งในเชิงประโยชน์ที่ได้รับและข้อควรระวัง

2.3.3.2 การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน ทำให้สังคมยุคใหม่จะสะท้อนความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้ของนักศึกษายุคใหม่จึงจำต้องปรับทั้งกระบวนการเรียนรู้ ปรับทัศนคติที่จะต้อง ตระหนักถึงความเป็นชาติ และการดำรงอยู่ของรัฐบาลไทยเพิ่มมากขึ้น

2.3.3.3 ปรับกระบวนการทัศนการเรียนรู้ การเรียนรู้ยุคใหม่ควรเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย อย่างคนรู้เท่าทัน สถานการณ์

2.3.3.4 นักศึกษารุ่นใหม่จำเป็นต้องตระหนักถึงความเป็นชาติและความดำรงอยู่ของ รัฐบาล

2.3.3.5 พัฒนาความเป็นคนมีวินัย มุ่งเน้นความสามารถในการดำรงชีวิตภายใต้ สังคมพหุวัฒนธรรม

2.3.3.6 สร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ควรพัฒนาตนเองให้แน่ใจว่า สามารถที่จะทำงานกับผู้คนต่างวัฒนธรรมได้

2.3.3.7 เรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อให้เกิด ความเข้าใจอันดี ระหว่างกัน

2.3.3.8 สร้างโอกาสเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ต้องเพิ่มทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้มากขึ้น ให้สามารถสื่อสารได้

ดังนั้นก่อนที่จะก้าวสู่ประชาคมอาเซียนใน ปี 2558 นักศึกษาของไทยจะต้องมีความตระหนักรู้ เข้าใจ และวางเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจน เพื่อให้มีความพร้อมต่อการที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558

สรุป ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) จำนวน 6 ด้าน และกรอบแนวคิด คุณลักษณะของบัณฑิตไทยที่พึงประสงค์ใน ประชาคมอาเซียน ของ วิทยาลัยอาชีวศึกษา (2555) จำนวน 3 ด้าน โดยเลือกเฉพาะหัวข้อที่ไม่ซ้ำกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ ด้านทักษะความสามารถในการใช้ภาษา ความรู้ข้อมูลประเทศเพื่อนบ้าน และความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบต่างๆ ของอาเซียน มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

2.4 แนวคิดการพัฒนาตนเอง

สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นปัจจัยอันนำไปสู่ปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.1 ความหมายของการพัฒนาตนเอง

ความหมายของการพัฒนาตนเอง มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

วินัย (มปป.) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาตนเอง คือการพัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยตนเองให้ดีขึ้นทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ตลอดจนเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสันติสุขของตน

สมเพียร (2542) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาตนเอง คือ การที่หน่วยงานจัดหรือส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง เช่น การศึกษาคู่มือการปฏิบัติงาน การศึกษาค้นคว้าประกอบกรปฏิบัติงาน การศึกษาต่อดอกเวลา การฝึกอบรม การประชุมทางวิชาการ การดูงาน เป็นต้น

สมใจ (2549) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาตนเอง คือ การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไข สรรค์สร้างเกี่ยวกับตนเองเพื่อนำไปสู่ความดี ความงาม ความเจริญในตนเอง โดยมีความมุ่งหมายสูงสุด คือ การมีชีวิตที่มีคุณภาพ มีความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และมีความสุข

2.4.2 ความสำคัญของการพัฒนาตน

วินัย (มปป.) ได้กล่าวว่า บุคคลล้วนต้องการมีชีวิตที่เป็นสุขในสังคม ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและความต้องการของตนเอง บุคคลจึงต้องพัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมโลกเพื่อความสำเร็จ การพัฒนาตนจึงมีความสำคัญดังนี้

2.4.2.1 ความสำคัญต่อตนเอง

1) เป็นการเตรียมตนให้พร้อมในด้านต่างๆ เพื่อรับกับสถานการณ์ทั้งหลาย ได้ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

2) เป็นการปรับปรุงสิ่งที่บกพร่อง และพัฒนาพฤติกรรมให้เหมาะสม ขจัดคุณลักษณะที่ไม่ต้องการออกจากตัวเอง และเสริมสร้างคุณลักษณะที่สังคมต้องการ

3) เป็นการวางแผนทางให้ตนเองสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายในชีวิตได้อย่างมั่นใจ

4) ส่งเสริมความรู้สึกในคุณค่าแห่งตนสูงให้ขึ้น มีความเข้าใจตนเองสามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตนได้เต็มศักยภาพ

2.4.2.2 ความสำคัญต่อบุคคลอื่น เนื่องจากบุคคลย่อมต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การพัฒนาในบุคคลหนึ่งย่อมส่งผลต่อบุคคลอื่นด้วย การปรับปรุงและพัฒนาตนเองจึงเป็นการเตรียมตนให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีของผู้อื่น ทั้งบุคคลในครอบครัวและเพื่อนในที่ทำงาน สามารถเป็นตัวอย่างหรือเป็นที่อ้างอิงให้เกิดการพัฒนาในคนอื่น ๆ ต่อไป เป็นประโยชน์ร่วมกันทั้งชีวิตส่วนตัวและการทำงานและการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขในชุมชน ที่จะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.4.2.3 ความสำคัญต่อสังคมโดยรวม ภาระกิจของแต่ละหน่วยงานในสังคมต้องรับผิดชอบ ล้วนต้องอาศัยทรัพยากรบุคคลเป็นผู้ปฏิบัติงาน การที่ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนได้พัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ทันต่อพัฒนาการของรูปแบบการทำงานหรือเทคโนโลยี การพัฒนาเทคนิควิธี หรือวิธีคิดและทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและคุณภาพของผลผลิต ทำให้หน่วยงานนั้นสามารถแข่งขันในเชิงคุณภาพและประสิทธิภาพกับสังคมอื่นได้สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมได้วิธีการพัฒนาตนเอง

2.4.3 วิธีการพัฒนาตน

กัญญา (2555) ได้กล่าวถึง วิธีการพัฒนาตนเองไว้ดังต่อไปนี้

2.4.3.1 การฟังเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพชนิดหนึ่ง ที่ต้องใช้คู่กับการดูแลที่เรานิยมใช้คำว่า “การสังเกต” การพัฒนาทักษะการฟังมี 2 นัย คือ การฟังเพื่อการรับรู้เรียนรู้ และการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ซึ่งทั้ง 2 ประการ เป็นการพัฒนาทางด้านอารมณ์ต้องอาศัยการฝึกฝน และความอดทน คิด วิเคราะห์เก็บข้อมูลให้ครบถ้วน ก่อนที่จะตัดสินใจ สรุปว่าจะยอมรับหรือสะท้อนข้อมูลถูกต้องกลับไป

2.4.3.2 การสนทนา เป็นรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเช่นเดียวกับการฟัง เป็นการหาความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวบุคคล อาจจะเรียกว่าเป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ หรือการสกัดความรู้จากผู้รู้ก็ได้ การสนทนายังจำแนกแยกย่อยได้ 2 ลักษณะ คือ การสนทนากับแบบตัวต่อตัว (การสัมภาษณ์) และการสนทนาพร้อมกันหลายๆ คน หรือเรียนกว่าการสนทนากลุ่ม เป็นการเรียนรู้ที่ใช้เวลาน้อย และได้ความรู้ที่บางครั้งเป็นความรู้ใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาพัฒนาตนเอง และพัฒนาในงานของเราได้เป็นอย่างดี

2.4.3.3 การอ่าน เป็นวิธีการที่สำคัญอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ดี การอ่านหนังสือเป็นวิธีที่ทำให้เกิดปัญญาอย่างสำคัญยิ่ง อ่านทุกเรื่องที่น่าสนใจ และมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับงานที่เราจะต้องปฏิบัติ คงต้องเขียนแผนผังความคิด ดูว่างานที่ปฏิบัติจะต้องใช้ความรู้ด้านใดบ้าง แล้วอย่าลืมบันทึกหลักการ ข้อคิดหรือบทสรุปที่ได้จากการอ่านนั้นด้วย เพื่อเป็นการสะสมข้อมูล

2.4.3.4 การคิด การพัฒนาทักษะการคิดเพื่อให้คิดเป็นระบบต้องเริ่มจากการฝึกการคิดเชิงวิพากษ์ คิดเชิงเปรียบเทียบ คิดเชิงวิเคราะห์ คิดเชิงสังเคราะห์ คิดเชิงมนทัศน์ คิดเชิง

สร้างสรรค์ คิดเชิงประยุกต์ คิดเชิงกลยุทธ์ คิดเชิงบูรณาการ และคิดเชิงอนาคต เพราะการปฏิบัติเราอาจถูกจำกัดด้วยกรอบ ระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ แต่การคิดไม่มีใครกักขังความคิดเราได้

2.4.3.5 การปฏิบัติ หรือการลงมือทำ เป็นการเรียนรู้ที่ได้ผลดีเพราะเป็นการได้ประสบการณ์ตรง ดังคำพูดที่ว่า “ไม่ลองไม่รู้” เป็นการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติ เมื่อลงมือปฏิบัติก็จะทำให้เกิดทักษะ และความชำนาญในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี ดังภาษิตจีนที่ว่า “ฉันได้ยินแล้วฉันก็ลืม ฉันเห็นจึงจำได้ ฉันทำ ฉันจึงเข้าใจ”

2.4.3.6 การเขียน เป็นกระบวนการพัฒนาตนเองที่สำคัญ เพราะการจะเขียนได้นั้นต้องผ่านขั้นตอนการฟัง การสนทนา การอ่าน การคิด และการปฏิบัติ มาบ้างแล้ว การเขียนจึงมิใช่การเขียนได้ตามปกติธรรมดา แต่เป็นการเขียนคือ เป็นการจัดระเบียบทางความคิด จากทฤษฎี ลงมือปฏิบัติ ประเมินสรุป มาเรียบเรียงเป็นตัวอักษร

2.4.4 รูปแบบกิจกรรมเพื่อการพัฒนาการศึกษา

จากการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ได้ศึกษารูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาดังต่อไปนี้

2.4.4.1 การฝึกอบรม เป็นวิธีการพัฒนาที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย โดยมีผู้ให้ความหมาย และรายละเอียดไว้ดังนี้

ชาญ (2552) ให้ความหมายว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการที่เป็นระบบที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคล (ผู้ปฏิบัติงาน) ให้ดีขึ้นทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นอีก อันจะเป็นประโยชน์ต่อ “งาน” ที่รับผิดชอบในปัจจุบัน และ/หรืองานที่กำลังจะได้รับมอบหมายให้ทำอนาคตโดยตรง

กลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์ (2554) ให้ความหมายว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการในการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะ ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อารีย์ (2553) ให้ความหมายว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการ หรือกิจกรรมในการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานที่จัดขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยผ่านการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยสร้างหรือพัฒนาความรู้ (Knowledge) ความคิดหรือเจตคติ (Attitude) ทักษะ (Skill) หรือความสามารถ (Ability) ของผู้รับการฝึกอบรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2.4.4.2 การบรรยาย มีผู้ให้ความหมายและรายละเอียดไว้ดังนี้

พงศ์ประเสริฐ (2552) ให้ความหมายว่า การบรรยาย คือ การเสนอเรื่องราว เนื้อหาสาระหรือเจตคติต่าง ๆ แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องที่บรรยาย อาจมีการใช้สื่อหรือมีกิจกรรมประกอบการบรรยาย และอาจมีช่วงเวลาที่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังการบรรยายซักถามในเรื่องที่บรรยาย

ข้อดีของการบรรยาย คือ ทำให้ได้เนื้อหาสาระมากในเวลาอันจำกัด และสามารถให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ครั้งละจำนวนมาก

ข้อจำกัดของการบรรยาย คือ เป็นการสื่อสารทางเดียวจึงอาจทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเบื่อหน่าย ขาดความสนใจได้ง่าย

เทคนิคที่จะทำให้การบรรยายได้ผลดี คือ ควรคัดเลือกวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่บรรยายอย่างแท้จริงและมีน้ำเสียง สโล ๆ ทำท่าทางในการบรรยายที่ชวนให้ติดตามฟัง การสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรและความสนุกสนานเพลิดเพลิน เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมโดยการติดตามหรือตอบคำถามของผู้บรรยายเป็นระยะ ๆ และควรมีการใช้สื่อประกอบการบรรยายอย่างเหมาะสม เช่น รูปภาพ แผนภูมิ แผนสถิติ หุ่นจำลอง ของจริง สื่อวีดิทัศน์ หรือสื่อคอมพิวเตอร์ประกอบการบรรยาย ก็จะทำให้การบรรยายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทิสนา (2544) ให้ความหมายว่า การบรรยาย คือ กระบวนการที่ผู้สอนหรือผู้บรรยายใช้ในการช่วยให้ผู้ฟังเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยการบอกเล่า อธิบาย สิ่งที่ต้องการสอน หรือต้องการให้ผู้เรียนหรือผู้ฟัง โดยวัตถุประสงค์ของการบรรยายมุ่งเน้นช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เรียนรู้เนื้อหาสาระหรือข้อความรู้จำนวนมากพร้อมๆ กันได้ในเวลาที่จำกัด

2.4.4.3 การศึกษาดูงาน (การศึกษานอกสถานที่) มีผู้ให้ความหมายและรายละเอียดไว้ดังนี้

อาภรณ์ (2554) ให้ความหมายว่า การศึกษาดูงาน (การศึกษานอกสถานที่) คือ เครื่องมือการพัฒนาบุคลากรรูปแบบหนึ่ง โดยมอบหมายให้ไปสังเกตเหตุการณ์ การกระทำ หรือบุคคลที่ต้องการในสถานที่เฉพาะแห่งใดแห่งหนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งในช่วงเวลาสั้นๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้พบเห็นหรือเรียนรู้เห็นประสบการณ์ใหม่ๆ การได้เห็นหรือได้เรียนรู้เรื่องใหม่ๆ ที่จะทำให้พนักงานสามารถนำแนวคิดที่ได้รับจากการดูงานนอกสถานที่ไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาความสามารถ

สมคิด (2556) ให้ความหมายว่า การศึกษาดูงาน (การศึกษานอกสถานที่) คือ การนำบุคคลหรือนักศึกษา พนักงาน ไปศึกษายังสถานที่จริง เพื่อให้ได้พบเห็นของจริง ประสบการณ์ หรือองค์ความรู้จริง โดยมีข้อดี คือ สามารถเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติจริง ซึ่งสามารถสร้างความสนใจและความกระตือรือร้น ต่อองค์ความรู้ได้เป็นอย่างดี

ทิสนา (2544) ให้ความหมายว่า การศึกษาดูงาน (การศึกษานอกสถานที่) คือ กระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์สถานที่อันเป็นแหล่งความรู้ นั้น โดยมีวัตถุประสงค์ ให้ได้รับประสบการณ์ตรงหรือ เรียนรู้สภาพความเป็นจริง อันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจและเกิดเจตคติที่ดีทั้งต่อสถานที่นั้นและการเรียนรู้

2.4.4.4 การสัมมนา มีผู้ให้ความหมายและรายละเอียดไว้ดังนี้

พงศ์ประเสริฐ (2552) ให้ความหมายว่า การสัมมนาว่าเป็นการประชุมร่วมกันเพื่อศึกษาค้นคว้าหาข้อสรุปในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งหรือหาทางแก้ปัญหาาร่วมกัน การประชุมวิธีนี้จะเปิดโอกาสในการเสนอความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่มสัมมนา

ข้อดีของการสัมมนา คือ ผู้เข้าร่วมสัมมนาจะเกิดความภูมิใจในการมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดความรู้ ทำให้ได้ข้อสรุปหรือแนวทางการแก้ปัญหา และผลของการสัมมนาที่ได้เป็นผลที่มาจากความคิดที่หลากหลาย

ข้อจำกัดของการสัมมนา คือ หากผู้เข้าสัมมนาที่ไม่คุ้นเคยกันมาก่อนอาจไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรืออาจถูกชักนำความคิดเห็นโดยวิทยากรประจำกลุ่มได้

เทคนิคของการสัมมนาให้ได้ผลดี คือ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้มีโอกาสเสนอความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่มอย่างเต็มที่และให้คำติชมผลงานของผู้เข้าร่วมสัมมนาอย่างทั่วถึง รวมทั้งต้องคัดเลือกวิทยากรประจำกลุ่มที่เชี่ยวชาญอย่างแท้จริงในเรื่องและประเด็นที่จัดสัมมนา

สมคิด (2556) ให้ความหมายว่า การสัมมนาว่า คือการรวมกลุ่ม หรือประชุมกันของผู้ปฏิบัติงานอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันและพบปัญหาอย่างเดียวกัน มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นหาแนวทางการปฏิบัติในการแก้ปัญหา โดยข้อดีของการสัมมนา คือ ได้แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และสร้างโอกาสการมีส่วนร่วม ข้อจำกัดคือ สมาชิกบางคนอาจครอบงำความคิดของผู้อื่นด้วยวิสัยทัศน์ หรือตำแหน่งหน้าที่การงาน

2.4.4.5 การจัดค่าย มีผู้ให้ความหมายและรายละเอียดไว้ดังนี้

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (มปป.) ให้ความหมายว่า การจัดค่าย เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของค่ายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่าง ต่อเนื่องโดยผ่านกิจกรรม สันทนาการต่างๆ ทั้งนี้เพราะค่ายเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้หนึ่งที่เกิดขึ้นในรูปของ กิจกรรมการเรียนรู้ นอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่าน การปฏิบัติจริงและเรียนรู้ อย่าง ต่อเนื่อง

สุดาวรรณ (2553) ให้ความหมายว่า การจัดค่าย เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ นอกห้องเรียนรูปแบบหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงป้องกันปัญหา ตัวอย่างค่าย เช่น ค่ายเยาวชน ค่ายวิทยาศาสตร์ ค่ายจะมีลักษณะเฉพาะคือมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีผู้นำหรือพี่เลี้ยงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีกิจกรรมหลักเป็นหัวใจของค่าย โดยต้องมีการคัดเลือกกิจกรรมและนำไปใช้อย่างมีทักษะและเทคนิค การจัดค่าย เชื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการเรียนการสอนในห้องเรียน คือ การเปลี่ยนแหล่งของความรู้ เปลี่ยนวิธีการรับรู้ เปลี่ยนสถานที่เรียนรู้ เปลี่ยนบริบทการเรียนรู้จากตำราเรียนและอาจารย์ สู่การเรียนรู้จากผู้อื่นๆและจาก สถานการณ์หรือสถานที่จริงซึ่งถือเป็นปัจจัยกระตุ้นต่อการเรียนรู้และรับรู้ส่งผลให้สามารถเรียนรู้ได้ดี และมากยิ่งขึ้น

วรารณ (2556) ได้กล่าวถึง โครงการค่ายอาเซียนของสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักศึกษาได้มีโอกาสเปิดโลกทัศน์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สิ่งใหม่ๆ ผ่านรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อสร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน โดยค่ายอาเซียนจะจัดขึ้นในรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ที่เชื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการเรียนการสอนในห้องเรียน คือ เปลี่ยนวิธีการรับรู้ เปลี่ยนสถานที่เรียนรู้ เปลี่ยนบริบทของการเรียนรู้ จากการเรียนรู้ในตำราเรียนไปสู่การเรียนรู้จากสถานการณ์ ประสบการณ์จริง และที่สำคัญส่งเสริมให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดย

สกอ. คาดหวังว่าประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับหรือสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองจะเป็นทักษะ และกระบวนการเรียนรู้ที่ติดตัว อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้ง นำไปสู่ การสร้างความตระหนักและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและประเทศสมาชิกต่อไป

กิตติยา (มปป.) ให้ความหมายว่า การจัดค่าย คือ กิจกรรมการเรียนรู้ ที่จัดอยู่ในลักษณะของ การเปลี่ยนผ่านการศึกษา (Education Transformation) อันหมายถึง การเปลี่ยน แนวทางการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนในสังคมวัฒนธรรมร่วมสมัย ให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพในการ เรียนรู้ทั้งเป็นรายบุคคลและเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้แนวคิดจากความร่วมมือขององค์กรต่างๆ ในสังคม เพื่อให้เกิดผลอันพึงประสงค์

2.4.4.6 การฝึกงาน มีผู้ให้ความหมายและรายละเอียดไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (มปป.) ให้ความหมายว่า การฝึกงาน คือ การ เสริมทักษะและประสบการณ์ให้เตรียมพร้อมสำหรับการทำงานทั้งในระหว่างการศึกษา และภายหลัง การศึกษา โดยจะได้นำความรู้จากภาคทฤษฎีไปสู่การฝึกการปฏิบัติในระยะเวลาที่กำหนด และความรู้ และประสบการณ์ที่ได้จะช่วยให้เห็นภาพที่แท้จริงในการทำงาน ซึ่งจะทำให้นักศึกษาเข้าใจความ ต้องการที่แท้จริงในการทำงานทั้งจากตนเองและบริษัทที่เป็นนายจ้าง

อุมาพร (2554) ให้ความหมายว่า การฝึกงาน คือ กระบวนการเพิ่มทักษะ วิชาชีพ และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ ช่วยให้นักเรียนนักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้เกิดทักษะและความสามารถในการทำงานที่ดี สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ นักเรียน นักศึกษามีโอกาสได้ใช้เครื่องมือใหม่ๆ ในวงการธุรกิจตลอดจนทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานและ เทคนิคการทำงาน สามารถเห็นวิธีการสร้างสรรผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น ยังสร้างความ เชื่อมั่นและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ และให้นักเรียนนักศึกษาฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ที่สำคัญเป็นการ เสริมสร้างสมรรถภาพในการประกอบอาชีพในอนาคต

ทินโน (2553) ให้ความหมายว่า การฝึกงาน คือ การเตรียมการเพื่อเข้าสู่ สภาวะการทำงานที่แท้จริง ทั้งสภาพการทำงาน สิ่งแวดล้อมและสังคม และเหตุผลที่นักศึกษาต้อง ฝึกงานเนื่องจากการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาเป็นการศึกษาที่เน้นความรู้อย่างกว้างๆในสาขา วิทยาการในสายงานอาชีพแต่ละอาชีพ แต่ในสภาพความเป็นจริง เมื่อเข้าสู่สถานการณ์จริง อาจจะมี ส่วนเหมือน คล้าย และ หรือ ผสมผสานแตกต่างกันไป คำว่า เหมือน คล้าย และแตกต่างกัน ไม่ใช่ เรื่องแปลก แต่ ความรู้นั้นมาได้หลายด้าน นศ.ได้ความรู้มาจากครู อาจารย์ที่สอน ในขณะที่พนักงาน ในโรงงานได้มาจากการทำงาน และประสบการณ์โดยตรง ซึ่งหากได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้กันย่อมเกิด ผลดีที่จะได้มีการพัฒนางานไปด้วยกันซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เข้าใจ รู้ถึง วิชาการ ประสบการณ์และความหลากหลาย ได้ด้วยข้อเท็จจริง

2.4.4.7 การโต้วาที มีผู้ให้ความหมายและรายละเอียดไว้ดังนี้

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2558) ให้ความหมายว่า การโต้วาที คือการที่มี คนทั้ง 2 ฝ่ายตอบโต้กันมีทั้งฝ่ายเสนอและฝ่ายค้านต้องมีการเป็นผู้นำดำเนินการโต้วาทีและมี ประเด็นที่จะต้องโต้เถียงกัน การโต้วาทีนี้จะมีเวลาให้แต่ละฝ่ายได้พูดถ้าเกินเวลาก็กต้องปรับแพ้เมื่อ สิ้นสุดการโต้วาทีก็จะตัดสินว่าฝ่ายไหนโต้ได้ดีที่สุดก็จะเป็นผู้ชนะ

พีระพิชญ์ (2555) ให้ความหมายว่า โต้ว่าที่ว่าเป็นการอภิปรายแบบหนึ่ง ซึ่งมุ่งแสดงสำนวนการมคทาย และการเอาชนะฝ่ายตรงข้ามด้วยเหตุผลและโวหาร เป็นการแสดงศิลปะการพูดเพื่อโน้มน้าวใจผู้ฟังให้มีความคิดเห็นคล้อยตามผู้พูด ซึ่งเป็นหัวใจของการโต้ว่าที่ การโต้ว่าที่ประกอบด้วย 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งสนับสนุนญัตติ อีกฝ่ายค้านญัตติ แต่ละฝ่ายมีจำนวนเท่ากัน มีประธานและมีการตัดสินแพ้ชนะโดยถือเอาเหตุผลและโวหารเป็นหลักสำคัญ การโต้ว่าที่ชนิดนี้จะมีกฎเกณฑ์มีกติกาที่แน่นอน ซึ่งจะต้องยึดถืออย่างเคร่งครัด

องค์ประกอบสำคัญ ของการโต้ว่าที่ คือ ญัตติ หรือหัวข้อที่จะนำมาโต้ว่าที่กัน ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ ต้องเป็นหัวข้อที่ไม่เสียเปรียบกันมากเกินไป ญัตติควรมุ่งแนวที่จะสร้างเสริมความรู้สติปัญญา ไม่ขัดต่อศีลธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ประเด็นที่นำมาโต้ว่าที่ควรมีประโยชน์สำหรับผู้ฟัง และผู้พูด และญัตติหรือหัวข้อที่ใช้ในการโต้ว่าที่ควรเป็นวลี หรือข้อความสั้นๆ จดจำง่าย และกระชับชัด เช่น “เปิดประชาคมอาเซียนดีกว่าไม่เปิด” “ประเทศไทยพร้อมแล้วหรือสำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน” เป็นต้น

สำหรับสุทธิชัย (2557) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการโต้ว่าที่ ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อฝึกให้ผู้โต้ว่าที่ ได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาเสนอในการโต้ว่าที่
- 2) เพื่อฝึกให้ผู้โต้ว่าที่ ได้ใช้ไหวพริบปฏิภาณ เขวี้ยงปัญญในการแก้ไขปัญห หรือตอบโต้ในการโต้ว่าที่
- 3) เพื่อฝึกใช้เหตุผล สำหรับการหักล้าง โดยมีการนำข้อมูลหลักฐานต่างๆ มาอ้างอิง ฉะนั้นจึงทำให้หนักโต้ว่าที่ไม่เป็นคนที่ไม่เชื่อคนง่าย
- 4) เพื่อฝึกใช้วาจาศิลป์ การเลือกใช้ถ้อยคำ เพื่อนำมาโน้มน้าวใจ รวมไปถึงการใช้ท่าทางประกอบการพูด
- 5) เพื่อฝึกการทำงานให้เป็นทีม มีการวางแผนและทำงานร่วมกัน
- 6) เพื่อฝึกความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ซึ่งเป็นธรรมชาติของการแข่งขันย่อมมีผู้แพ้ผู้ชนะ

2.4.4.8 การแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม มีผู้ให้ความหมายและรายละเอียดไว้ดังนี้

ทิตินา (2553) ได้ให้ความหมายว่า การแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม คือ เป็นการสอนที่บทบาทของครูจะเป็นผู้แนะแนวในการทำงานร่วมกันของผู้เรียนในกลุ่ม ในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น ผู้เรียนแต่ละคนจะมีหน้าที่แตกต่างกันไปคือ ทุกคนได้นำความสามารถมาใช้เต็มที่ในการทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายของการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

- 1) เพื่อฝึกทักษะการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ
- 2) เพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นจนเกิดทักษะกระบวนการกลุ่มสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตได้
- 3) เพื่อฝึกคุณลักษณะของผู้เรียน เช่นความรับผิดชอบในการทำงาน
- 4) เพื่อฝึกทักษะการพูด การคิด การเขียนรายงาน วิเคราะห์ สรุป
- 5) เพื่อความกล้าในการแสดงออก

ข้อดีของวิธีการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม ได้ฝึกการหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ด้วยการฝึกการเขียนการอ่านและการค้นคว้า ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกความคิด ฝึกหน้าที่ในการทำงาน และการช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตนำไปปฏิบัติ ในอนาคต และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถและความถนัดในด้านต่างๆ อีกทั้งการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม จะส่งผลให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น (Active Learning) เพราะได้ลงมือปฏิบัติตลอดเวลาการทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะผู้เรียนได้มีเวลาอันจำกัดและได้ช่วยกันคิดช่วยกันทำพึ่งพาอาศัยกัน

ข้อจำกัดของวิธีการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม คือ หากขาดการเตรียมการสอน การเตรียมสื่อการเรียนการสอน ไม่เตรียมงานมอบหมายอย่างกระจ่างชัดเจน ความสำเร็จของการสอนจะไม่บรรลุเป้าหมาย

2.4.4.9 การแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างสถาบัน การแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างสถาบัน เป็นกิจกรรมที่สถาบันอุดมศึกษาในทุกภูมิภาคของโลกดำเนินการเนื่องจากหลายๆ เหตุผล ได้แก่ ความต้องการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ต้องการพัฒนาคณะเพื่อเป็นกำลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ต้องการดึงองค์ความรู้จากนานาชาติมาพัฒนาประเทศ การประชาสัมพันธ์การศึกษาและวัฒนธรรมของประเทศให้เป็นที่รู้จักในต่างประเทศ การเข้าสู่เป็นประชาคมอาเซียนเต็มรูปแบบภายในปี ๒๕๕๘ ผลกระทบจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนต่อการศึกษามีได้แก่ การเปิดเสรีทางการศึกษาและการเคลื่อนย้ายกำลังคนเสรีในตลาดแรงงานของภูมิภาค โดยตลาดแรงงานจะมีโอกาสในการเลือกจ้าง บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญมากขึ้น การแข่งขันเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานสูงขึ้น ปัจจัยกระตุ้นจากภายนอกนี้ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต้องเตรียมนักศึกษาที่กำลังจะเป็นบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรอบรู้และสามารถที่จะเป็นพลโลก เพื่อแข่งขันได้ในตลาดแรงงานระดับภูมิภาคและระดับสากล การให้นักศึกษาได้มีโอกาสไปศึกษาในต่างประเทศในช่วงเวลา สั้นๆ เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการกระตุ้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม เรียนรู้วิธีการศึกษาใน ประเทศอื่นๆ เรียนรู้การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เรียนรู้วิชาการใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากวิชาที่สอนในมหาวิทยาลัยต้นสังกัด เรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ทั้งด้านวิชาการและการสื่อสาร ได้เปิดโลกทัศน์สู่สากล รวมทั้งได้เครือข่ายในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการ ทำงานในอนาคต โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้เริ่มโครงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักศึกษาภายใต้โครงการ M-I-T Mobility Programme เป็นโครงการนำร่องในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่าง มาเลเซีย อินโดนีเซียและไทย โดยให้มีการแลกเปลี่ยน นักศึกษาในอาเซียน เพื่อให้เป็นกลไกความร่วมมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนการเกิดประชาคมอาเซียนที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคต (พินิติ, 2555)

จากรูปแบบกิจกรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาบรรจุไว้ในแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาถึงความสนใจ และความเหมาะสมสำหรับรูปแบบกิจกรรมที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองทั้งในด้านการพัฒนาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และความต้องการพัฒนาตนเองตามคุณลักษณะบัณฑิตไทยที่พึงประสงค์ในประชาคมอาเซียน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนานักศึกษาต่อไปในอนาคต

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิโรจน์ และวรรณพิศา (2556) วิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีในเขตจังหวัดปทุมธานี เพื่อเข้าสู่งการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ผลการศึกษา มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 399 คน ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ส่วนใหญ่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในช่วงตั้งแต่ 3.01 – 3.50 จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 และส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.1 ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตจังหวัดปทุมธานี เพื่อเข้าสู่งการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทักษะวิชาชีพนักศึกษาที่มีความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมาได้แก่ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) และด้านภาษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) ด้านที่มีความต้องการน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) ตามลำดับ ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตจังหวัดปทุมธานีเพื่อเข้าสู่งการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่าในภาพรวมความต้องการพัฒนาตนเองของนักศึกษาในแต่ละชั้นปีไม่แตกต่างกัน แต่ในระดับผลการเรียนเฉลี่ยที่แตกต่างกัน และกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน พลว่านักศึกษาที่มีความต้องการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน

พรทิศา (2555) วิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะ และความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความรู้ ทักษะ และความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ชั้นปีที่ 1 – 4 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 180 คน เก็บข้อมูลระหว่างเดือน กันยายน 2554 โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2) แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.70 3) แบบสอบทัศนคติ ต่อการเป็นประชาคมอาเซียน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 และ 4) แบบสอบถามความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียน ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 4 มากที่สุด ร้อยละ 28.3 ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 89.4) และมีอายุเฉลี่ย 20.16 ปี นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับควรปรับปรุงมากที่สุด ร้อยละ 46.1 รองลงมา คือ ระดับพอใช้ ร้อยละ 34.4 และระดับ ควรปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ร้อยละ 14.4 โดยมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเฉลี่ย 4.17 คะแนน นักศึกษามีทัศนคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับดี ร้อยละ 66.7 ระดับพอใช้ ร้อย ละ 31.1 และระดับดีมาก ร้อยละ 2.2 โดยมีคะแนนทัศนคติต่อการเป็นประชาคมอาเซียน เฉลี่ย 3.74 คะแนน นักศึกษามีความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 63.3 รองลงมา คือ ระดับดี ร้อยละ 30.6 และระดับควรปรับปรุง ร้อยละ 4.4 โดยมีคะแนนความพร้อมต่อการเป็นประชาคมอาเซียนเฉลี่ย 3.35 คะแนน

ปรัชญา (2555) วิจัยเรื่อง ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงสู่การเป็นประชาคมอาเซียน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพร้อมในการ

เรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัย รามคำแหงสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา แหล่งเรียนรู้และ การรู้จักและเข้าใจประชาคมอาเซียน ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 ซึ่งอยู่ใน ระดับต่ำ โดยมีความพร้อมในด้านอื่นๆ อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านมโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ด้านความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ด้านความรักที่จะเรียนรู้ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมองอนาคตในแง่ดี และด้านทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้และการแก้ปัญหา ซึ่งมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95 1.98 1.97 1.80 2.21 2.07 และ 1.95 ตามลำดับ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 0.64 0.60 0.69 0.63 0.66 และ 0.53 ตามลำดับ แต่มีความพร้อมในด้านการเปิดใจรับโอกาสที่จะเรียนรู้อยู่ในระดับสูง โดยมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 และการศึกษาเปรียบเทียบระดับความพร้อมในการ เรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับ การศึกษาแหล่งเรียนรู้และ 2 การรู้จักและเข้าใจประชาคมอาเซียน พบว่า เพศ และการรู้จักและเข้าใจประชาคมอาเซียน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงแตกต่างกันมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่สถิติ < 0.01 ที่ระดับความเชื่อมั่น 99 % และนัยสำคัญทางสถิติ ที่สถิติ < 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ตามลำดับขณะที่อายุ ระดับการศึกษา และ แหล่งเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ แตกต่างกันมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองสู่การ เป็นประชาคมอาเซียนโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่สถิติ < 0.05

นิภาพร (2549) วิจัยเรื่อง การพัฒนาตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง 4 ด้าน คือ การพัฒนาตนเองด้านวิชาการ การพัฒนาตนเองด้านร่างกาย การพัฒนาตนเองด้านจิตใจและการพัฒนาตนเองด้านสังคม 2) เปรียบเทียบการพัฒนาตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีสถานภาพต่างกัน ได้แก่ เพศ ชั้นปี หน่วยกิตสะสม และประเภทของกิจกรรมนักศึกษา 3) ศึกษาข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม อยู่ในระดับมาก นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศ ชั้นปี หน่วยกิตสะสม และประเภทกิจกรรมนักศึกษา แตกต่างกันมีการพัฒนาตนเองในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้ มหาวิทยาลัยรามคำแหงควรจัดกิจกรรมทางด้านวิชาการ การส่งเสริมการฝึกวิชาชีพ การสนับสนุนกิจกรรมรับน้องใหม่ รวมถึง

การประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ต้องการให้มีสถานที่สำหรับออกกำลังกายโดยมีอุปกรณ์ในการออกกำลังกายครบถ้วน

วรรณภา (2550) วิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพการพัฒนาด้านตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาด้านตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง ใน 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ และการพัฒนาด้านสังคม 2) เปรียบเทียบสภาพการพัฒนาด้านตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านเพศ คณะที่ศึกษา และปีที่เข้าศึกษา 3) ศึกษาข้อเสนอแนะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำหรับการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาได้มีการพัฒนาด้านตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการพัฒนาด้านตนเอง อยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมและรายด้าน เรียงตามลำดับ ได้แก่ การพัฒนาด้านจิตใจ การพัฒนาด้านวิชาการ และการพัฒนาด้านร่างกาย นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศ คณะที่ศึกษา และปีที่เข้าศึกษา แตกต่างกันมีสภาพการพัฒนาด้านตนเองในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านวิชาการ นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีการพัฒนาด้านตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ด้านวิชาการ ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้รับทราบอย่างทั่วถึง ด้านร่างกาย ควรจัดสถานที่สำหรับการออกกำลังกายให้เพียงพอแก่นักศึกษา และด้านจิตใจ ควรจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมมากที่สุด